



# Artskyddsutredning fågel, groddjur m.m.

Hertsöheden, Luleå kommun, 2025  
KLF2023/1318

**OM RAPPORTEN:**

**Titel:** Artskyddsutredning fågel och groddjur m.m - Hertsöheden, Luleå kommun, 2025

**Granskningsversion/datum:** 2025-02-12

**Rapporten bör citeras enligt följande:** Björklund M, Thunell M. & Löf, A. (2025). *Artskyddsutredning fågel och groddjur - Hertsöheden, Luleå kommun, 2025*. Calluna AB.

**Foton i rapporten:** © Calluna AB där inget annat anges

**Omslag:** Granskog med skogsfräken, Foto: Luleå kommun

**OM UPPDRAGET:**

**På uppdrag av:** Luleå kommun

**Uppdragsgivarens kontaktperson:** Sigrid Segerström (planarkitekt)

**Utfört av:** Calluna AB (organisationsnummer: 556575-0675)  
Adress huvudkontor: Linköpings slott, 582 28 Linköping  
Hemsida: [www.calluna.se](http://www.calluna.se)  
Telefon (växel): +46 13-12 25 75

**Projektledare:** Marie Björklund (Calluna AB)

**Rapportförfattare:** Marie Björklund, Mika Thunell & Arvid Löf (Calluna AB)

**Kvalitetssäkring:** Eva Amnéus Mattison och Albin Berglund (Calluna AB)

**Callunas interna projektkod:** MBD0071

## Sammanfattning

Calluna AB har åt Luleå kommun utrett artskydd inför detaljplaneläggning på Hertsöheden. Utredningen utgår från underlag som kommunen tagit fram tidigare, naturvärdesinventering samt inventering av groddjur och fåglar.

Calluna har i utredningen kommit fram till att det finns en art som riskerar att utlösa förbud enligt artskyddsförordningen. Det gäller åkergroda som är fridlyst enligt 4 a § artskyddsförordningen (2007:845). Arten har individskydd och även dess livsmiljöer är skyddade enligt förordningen. För att undvika förbud föreslås skyddsåtgärder som att anlägga element för vila, skydd och individskydd. Med skyddsåtgärderna gör Calluna bedömningen att förbud inte kommer att utlösas.

Samtliga fågelarter som har rapporterats vid häckfågelinventeringarna har genomlysts vad gäller artskyddet. Det finns ett flertal fågelarter som rekommenderas att prioritera för artskydd. Trots det finner inte Calluna att någon art riskerar att påverkas i en sådan grad att förbud enligt artskyddsförordningens 4 § riskerar att utlösas. Däremot föreslår Calluna hänsynsåtgärder för att minska negativ påverkan på järpe, talltita och spillkråka. Det är frivilliga åtgärder som inte är nödvändiga för att undvika förbud.

I området har noterats fridlysta orkidéer. Utredningen visar att förbud inte kommer att utlösas på grund av dem. Detta är vanligt förekommande arter som är fridlysta enligt 8 § artskyddsförordningen. Arter som omfattas av 8 § måste riskera att få en försämrade bevarandestatus för att utlösa förbud. Utredningen visar att så inte är fallet.

# Innehåll

<b>1</b>	<b><u>Inledning</u></b>	<b>5</b>
1.1	Uppdraget.....	5
1.2	Bakgrund.....	7
1.3	Områdesbeskrivning.....	8
<b>2</b>	<b><u>Artskyddet i Sverige</u></b>	<b>10</b>
2.1	Artskyddet avseende fågel.....	11
2.2	Artskyddet avseende groddjur.....	12
2.3	Artskyddet avseende orkidéer.....	12
<b>3</b>	<b><u>Metodik och bedömningsgrunder</u></b>	<b>13</b>
3.1	Konsekvensbedömning för fåglar enligt 4 § artskyddsförordningen.....	13
3.2	Konsekvensbedömning för groddjur.....	14
<b>4</b>	<b><u>Resultat av tidigare inventeringar</u></b>	<b>15</b>
4.1	Bruttolista – fågel.....	15
4.2	Tabell med prioriterade fågelarter (nettolista).....	16
4.3	Resultat för groddjur.....	17
4.4	Resultat för kärlväxter.....	18
<b>5</b>	<b><u>Artskyddsutredning - bedömningar</u></b>	<b>20</b>
5.1	Fågel.....	20
5.2	Groddjur.....	29
5.3	Kärlväxter.....	36
<b>6</b>	<b><u>Slutsatser och rekommendationer</u></b>	<b>38</b>
6.1	Slutsats.....	38
6.2	Kumulativa effekter.....	39
6.3	Sammanfattning skyddsåtgärder.....	39
6.4	Sammanfattning hänsynsåtgärder.....	39
<b>7</b>	<b><u>Referenser</u></b>	<b>40</b>

# 1 Inledning

## 1.1 Uppdraget

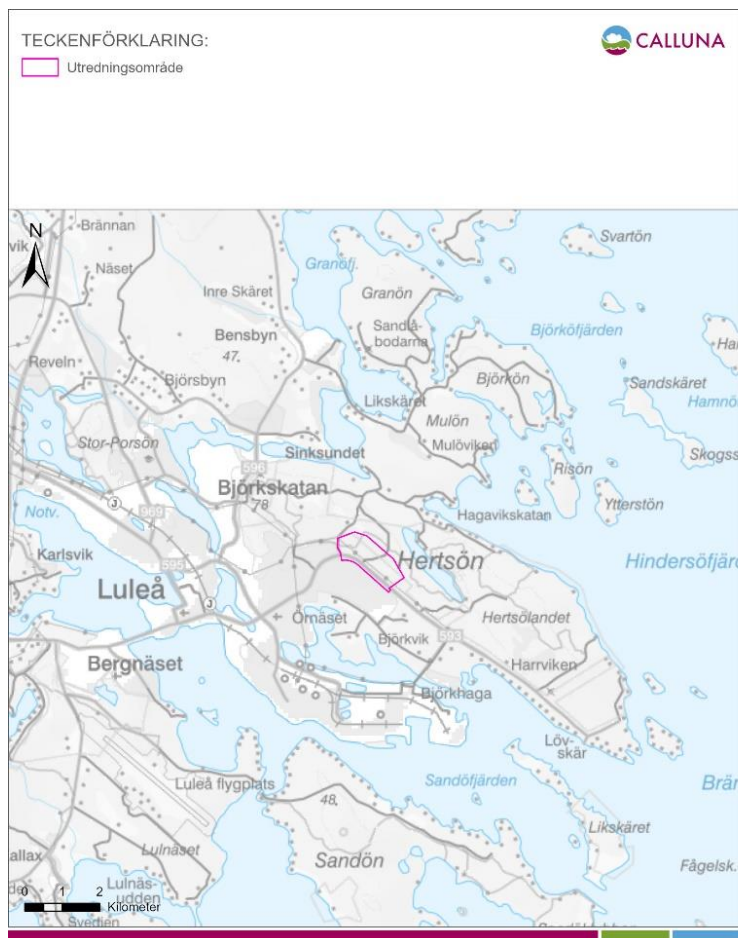
Calluna AB har fått i uppdrag av Luleå kommun att utföra en artskyddsutredning för fåglar och groddjur inom planområdet Hertsöheden.

Luleå kommun utreder förutsättningarna för ny bebyggelse på Hertsöheden och har tagit fram ett planprogram för hela området som godkändes av kommunfullmäktige år 2023. Samtidigt fattades beslut om planuppdrag för Detaljplan del 1.

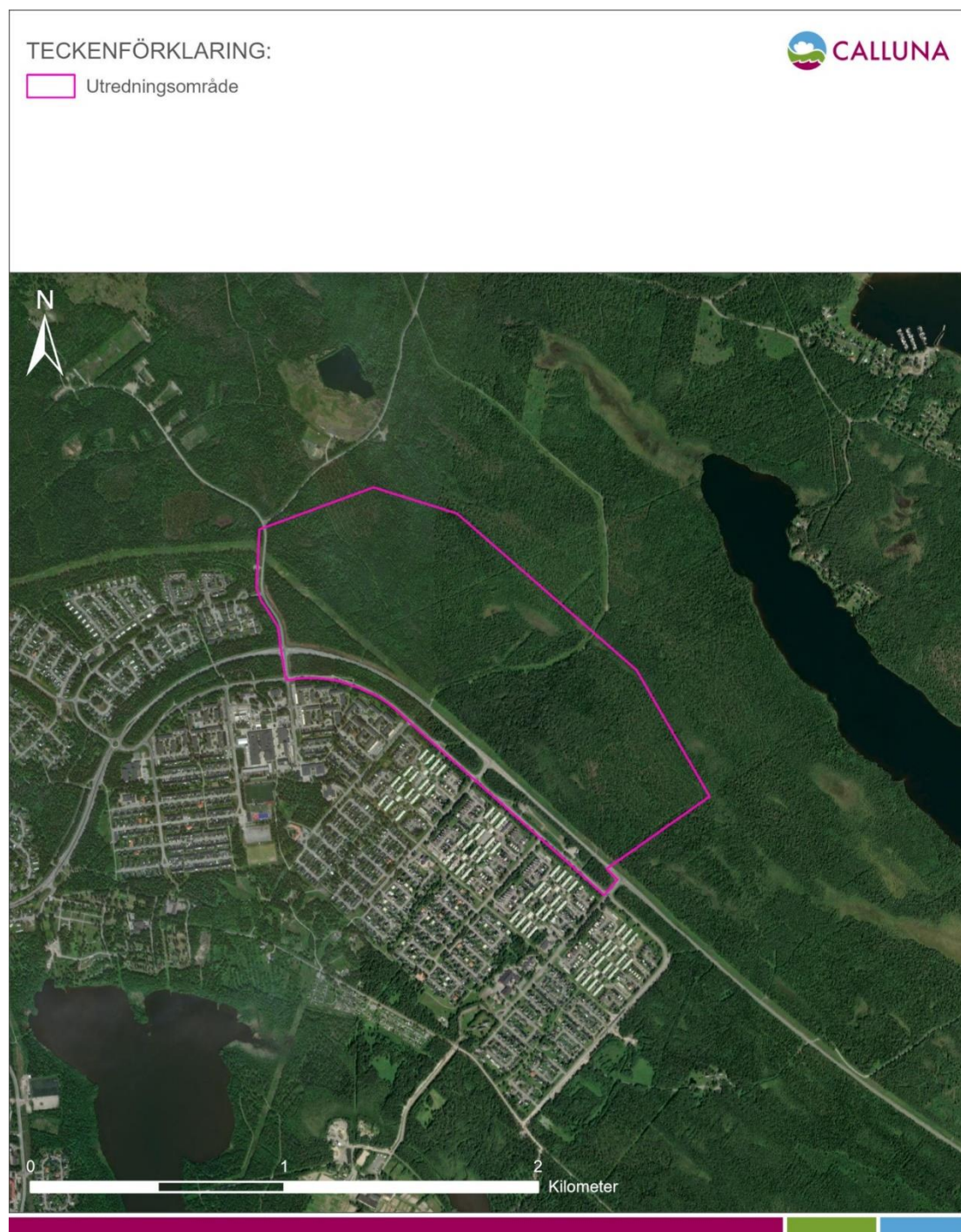
År 2013 genomfördes en NVI i området (Vatten- och miljöbyrå 2013) som uppdaterades 2021 av kommunkolog Örjan Spansk i enlighet med SIS standard 2014. År 2023 genomförde Licab AB (Snell 2023) en förenklad revirkartering för fågel samt en groddjursinventering i området. Samtidigt reviderades NVI:n och några naturvärdesobjekt fick ny naturvärdesklassning samt nya gränser (enligt SIS standard 2023).

Behovet av en artskyddsutredning har framgått efter fågelinventeringen och groddjursinventeringen. Vid inventeringarna noterades fridlysta fågelarter, groddjur samt växter. Länsstyrelsen i Norrbottens län har i samråd med kommunen lyft fram behovet av artskyddsutredningar för skyddsvärda arter.

Syfte med utredningen är att bedöma om någon eller några av de fridlysta arterna riskerar att utlösa förbud enligt artskyddsförordningen och om skyddsåtgärder i så fall kan hindra att förbudet utlöses. I utredningen ingår att föreslå hur eventuella skyddsåtgärder kan utformas om det blir aktuellt.



Figur 1. Översikt över utredningsområdet.



Figur 2. Utredningsområdet inzoomat.

### 1.1.1. Förutsättningar

I Callunas uppdrag ingår i första hand att ta fram artskyddsutredningar för järpe, talltita och åkergroda, då de arterna har lyfts fram av länsstyrelsen. Uppdraget ska genomföras med befintliga inventeringar som underlag. I samband med genomgång av inventeringsunderlagen kan även andra arter bedömas behöva utredas.

## 1.2 Bakgrund

Luleå kommun har tagit fram ett planprogram för hela Hertsöheden, se programområdets avgränsning i figur 3. Artskyddsutredningen omfattar hela programområdet och ska utgöra underlag för tidiga anpassningar i detaljplanläggningen som kommer att ske etappvis. Nu pågår framtagandet av den första detaljplanen, etapp 1 (se illustrationsplan i figur 4).



**Figur 3.** Övergripande skiss ur planprogrammet för Hertsöheden. Det gröna är planerad naturmark och det gula områden för bebyggelse. Vissa justeringar har skett vad gäller etapp 1 (se figur 4).



**Figur 4.** Illustrationsplan för etapp 1.

### 1.3 Områdesbeskrivning

Det område som har inventerats består av sammanhängande barrdominerad skog. Det finns inslag av småvatten, sumpskogspartier och mindre myrar. Det är flack terräng men i östra delen mer kuperad med enstaka berghällar. Skogen är påverkad av skogsbruk och stora delar utgörs av gallrad homogen tallskog på frisk mark. I västra och östra delarna finns bestånd som inte har kalavverkats där det växer äldre och grova tallar.

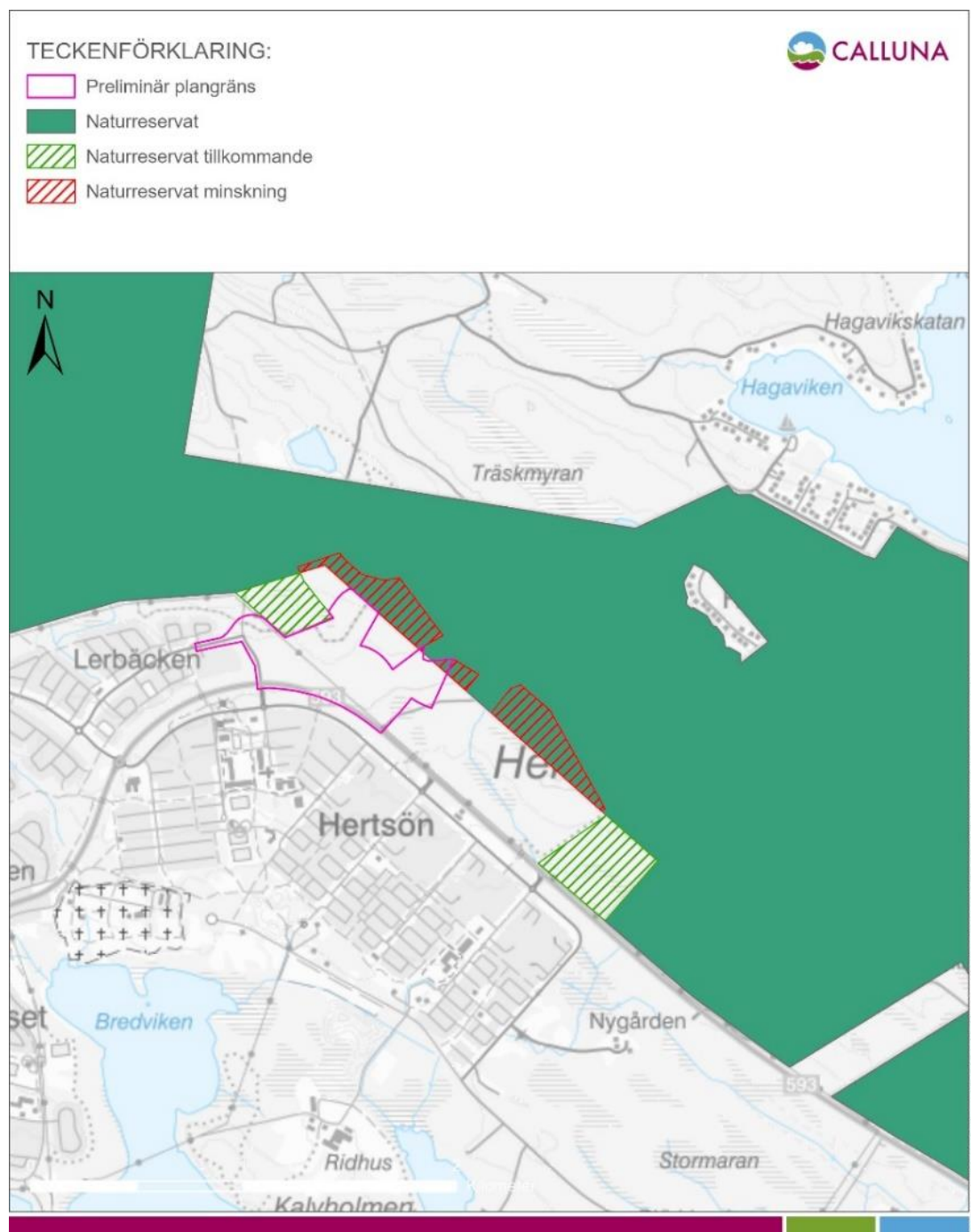
I området löper flera grävda diken och två små vattendrag. Det löper en kraftledningsgata genom området i nordvästlig – sydöstlig riktning. Kraftledningen har markförlagts intill Hertsövägen vilket medför att kraftledningsgatan kommer att försvinna i den norra delen av Hertsöheden.

Området ingår i det drygt 2 500 hektar stora naturområdet på Hertsölandet som går från Sinksundet i nordväst till Hönön och Hertsöskatan i sydöst, varav större delen ingår i Ormbergets – Hertsölandets naturreservat.

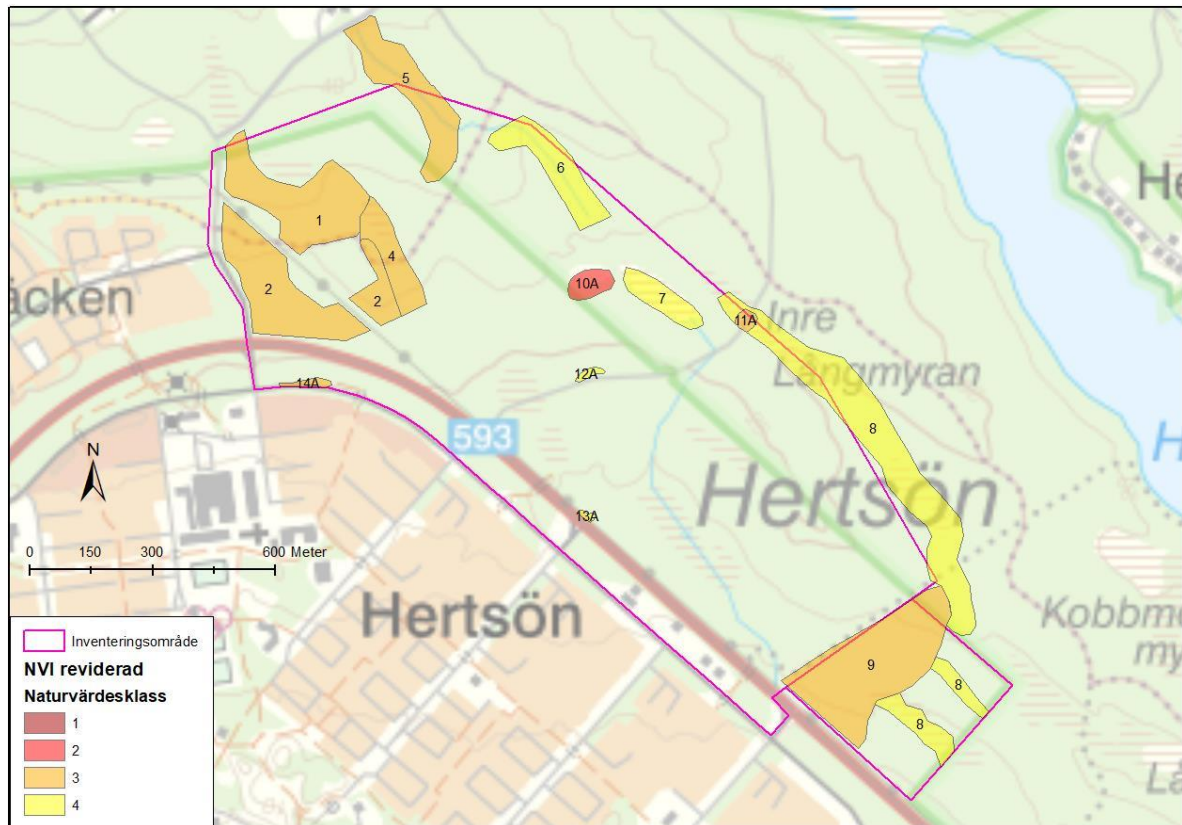
Reservatsgränsen kommer att justeras i samband med planläggningen. Delar med högre naturvärden tillkommer och delar med lägre naturvärden tas bort (figur 5). Ändringarna följer delvis rekommendationer i inventeringsrapporten där ett område i norr och ett i sydväst pekas ut med högre naturvärden.

I figur 6 redovisas resultaten från NVI:n från 2023 (som bygger på tidigare NVI samt revideringar).





**Figur 5.** Översikt för planerade ändringar i gränsdragningen av Hertsöns naturreservat. Den preliminära plangränsen för detaljplan etapp 1 är inlagd i bilden.



**Figur 6.** Resultat från NVI 2023 som är en revidering av inventeringen 2013 och 2021. Objekt 10A har högt naturvärde och utgör bland annat lekvattnet för åkergroda. Här finns även observationer av spillkråka, järpe och tallita. Artobservationerna ligger till grund för naturvärdesklassningen (Snell 2023).

## 2 Artskyddet i Sverige

Genom artskyddsförordningen har en väsentlig del av bestämmelserna gällande skydd av arter i EU:s fågeldirektiv (2009/147/EG) och art- och habitatdirektiv (1992/43/EEG) implementerats i svensk lagstiftning. Direktivens syfte är att bidra till att främja den biologiska mångfalden inom det europeiska territoriet och bidra till det övergripande målet hållbar utveckling. Artskydd innebär som huvudregel ett förbud mot att skada eller störa utpekade arters individer samt deras livsmiljö. Artskyddsförordningen (2007:845) är således en förbudslagstiftning med begränsade dispensmöjligheter.

Artskyddsförordningen är att betrakta som en precisering av 2 kap. miljöbalken (se, MÖD 2013:13) och för att leva upp till bland annat kunskapskravet och försiktighetsprincipen är det viktigt att fridlysta, skyddade arter, utreds tidigt i prövningsprocesser. Utlöses förbud enligt artskyddsförordningen, och dispens inte kan medges, förhindrar det verksamheten från att genomföras (Naturvårdsverket, 2023).

En verksamhetsutövare har att förhålla sig till att miljöbalken gäller parallellt med annan lagstiftning såsom plan- och bygglagen (2010:900). Ett bristfälligt beslutsunderlag avseende vilka skyddade arter som finns i ett område kan vara skäl för att ett beslut att anta en detaljplan inte kan godtas (se bl.a. rättsfallet MÖD 2014:4 samt mark- och miljööverdomstolens dom den 10 oktober 2023 i mål nr P 15357-21).

Med begreppet kontinuerlig ekologisk funktion (KEF) avses den ekologiska funktion en livsmiljö normalt ständigt tillhandahåller åt en art, t. ex. som skydd eller födosökningsplats (Naturvårdsverket, 2009). Kontinuerlig ekologisk funktion härstammar från EU-kommissionens

vägledningsdokument (Kommissionen, 2021) och är ett vedertaget begrepp i svenska domstolar. Trots att lagstiftningen skilt på förbudsbestämmelserna för fåglar och övriga arter anser Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen att det lämpligaste sättet att avgöra om påverkan på livsmiljön utgör en förbjuden störning eller ej är att bedöma om den kontinuerliga ekologiska funktionen kan upprätthållas (Naturvårdsverket & Skogsstyrelsen, 2023).

## 2.1 Artskyddet avseende fågel

Enligt 4 § artskyddsförordningen är alla vilda fåglar skyddade. Förordningen innehåller förbud, bland annat mot att avsiktligt förstöra eller skada vilda fåglars bon eller ägg och avsiktligt störa vilda fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningstid. All störning av vilda fåglar är emellertid inte förbjuden. Störningar som saknar betydelse för att bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå – särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov – eller för att återupprätta populationen till en sådan nivå, omfattas inte av förbudet.

Bedömningsgrunder angående om en fågelart inte har en tillfredsställande populationsnivå är att arten är rödlistad, finns upptagen på fågeldirektivets bilaga 1 eller att populationen genomgått en konstaterad kraftig minskning (förordningsmotiv, Fm 2022:5, s. 3 f), se även faktaruta på sidan 12. Eftersom alla vilda fåglar är fridlysta kan det i det enskilda fallet finnas andra arter än de som nämns i föregående mening, som behöver beaktas vid artskyddsbedömningen.

För arter som uppfyller de kriterierna behöver en bedömning göras med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet – om en åtgärd utgör en störning som inte saknar betydelse för att bibehålla eller återupprätta fågelarters population på en tillfredsställande nivå. Se upplysningsruta nedan, rekommendation gällande prioritering av fågelarter.

För att identifiera arter vars populationer har minskat med 50 % eller mer sedan 1980 använder Calluna den lista på fåglar som Sverige i den så kallade Artikel 12-rapporteringen för fågeldirektivet har rapporterat till EU. Denna åiterrapportering av fågeldirektivet görs vart sjätte år. Den senaste rapporteringen skedde 31 juli 2019 där även en trenduträkning för perioden 1980–2018 gjordes. SLU Artdatabanken sammanställer rapporteringen av artikel 12 tillsammans med Lunds universitet på uppdrag av Naturvårdsverket (SLU Artdatabanken Artikel 12-rapportering fågeldirektivet 2018). Data som Sverige och övriga medlemsländer rapporterar enligt fågeldirektivet finns publicerad hemsidan för Eionet (2019).

### RÖDLISTADE ARTER

Rödlistningen visar risken att en art dör ut. Bedömningen görs bl.a. genom att jämföra artens populationsstorlek, populationsförändring, utbredning samt grad av habitatfragmentering mot en uppsättning kriterier.

Som **rödlistad** benämns de arter som uppfyller kriterierna för någon av kategorierna:

- Nationellt utdöd (RE)
- Akut hotad (CR)
- Starkt hotad (EN)
- Sårbar (VU)
- Nära hotad (NT)
- Kunskapsbrist (DD)

Som **hotad** benämns de rödlistade arter som kategoriseras som antingen CR, EN eller VU.

Rödlistningsangivelser i denna utredning följer den senaste rödlistan från Artdatabanken.

## 2.2 Artskyddet avseende groddjur

Alla i Sverige vilt förekommande groddjur är fridlysta enligt artskyddsförordningen 4 a § eller 6 §. Fridlysningen innebär ett förbud att döda, skada eller fånga individer av arterna, samt att samla in eller skada rom. Individskyddet innebär att det inte är möjligt att fånga och flytta djur i samband med en exploatering utan en dispens. Dispens kan medges enligt 14 och 15 §§ artskyddsförordningen, men kraven för att dispens ska kunna ges är stränga och uppfylls sällan av exploateringsprojekt. För arter som är skyddade enligt 6 § gäller dock de s. k. klinthagenkriterierna (MÖD 2016:1) vilket innebär att förbud utlöses först när det finns risk för påverkan på artens lokala bevarandestatus.

4 a § förbjuder även att skada eller förstöra arternas livsmiljöer. För att avgöra var gränsen går för skada på en livsmiljö, behöver man bedöma den kontinuerliga ekologiska funktionen för arten som nyttjar livsmiljön. Om den kontinuerliga ekologiska funktionen kan upprätthållas, innan, under tiden, och efter genomförda åtgärder, nås aldrig gränsen för skada. I 6 § artskyddsförordningen finns inget skydd för livsmiljöer.

Det vanligaste arbets sättet är att undvika att utlösa förbuden. Om projektet säkerställer att bevarandestatus inte påverkas negativt kan förbud undvikas. Verksamhetsutövaren behöver visa vilka ev. anpassningar och skyddsåtgärder som kommer att tas för att undvika att påverka bevarandestatus negativt.

## 2.3 Artskyddet avseende orkidéer

Samtliga orkidéer i Sverige är fridlysta, de i den här utredningen enligt 8 § (bilaga 2 till artskyddsförordningen). Det innebär förbud mot att plocka, gräva upp eller på annat sätt skada eller ta bort exemplar av växterna. Även frön och andra delar av växten omfattas av förbudet.

För växter som är skyddade enligt 8 § gäller dock de s. k. klinthagenkriterierna (MÖD 2016:1) vilket innebär att förbud utlöses först när det finns risk för påverkan på artens lokala bevarandestatus.

### 3 Metodik och bedömningsgrunder

Den här utredningen bygger på insamling av data i fält av Licab AB 2023 vid häckfågeltaxering och groddjursinventering. Metoden beskrivs i inventeringsrapporten (Snell 2023). Även andra naturvårdsintressanta artgrupper har noterats vid inventeringarna. Av dem hanteras artskyddet för noterade fridlysta orkidéer i den här utredningen.

#### 3.1 Konsekvensbedömning för fåglar enligt 4 § artskyddsförordningen

Vid konsekvensbedömningen för fåglar prioriteras fågelarter enligt Naturvårdsverkets och Skogsstyrelsens rekommendation (2022), se faktaruta nedan.

Punkterna 1–3 i 4 § som handlar om att döda fåglar och skada bon och ägg går det normalt att undvika att förbud utlöses genom att exempelvis anpassa i tiden när träd ska avverkas. För den fjärde punkten gäller dock att det är förbjudet att störa fåglar, och då särskilt under häcknings- och uppfödningstiden, men att det förbudet endast utlöses om störningen leder till en försämrad bevarandestatus eller motverkar att återupprätta gynnsam bevarandestatus för en population (=tillfredsställande nivå). I annat fall är en störning tillåten. Påverkan på bevarandestatus ska bedömas såväl nationellt som regionalt och lokalt.

Ovanstående innebär att Callunas bedömning av om en fågelart störs ska utföras utifrån de tre kriterier som används för bedömning av gynnsam bevarandestatus, d.v.s. påverkan på populationstrend, utbredningsområde och areal habitat. Calluna tillämpar IUCN:s rödlistningskriterier som grund för bedömningen av påverkan på populationstrend och areal habitat<sup>1</sup>. Tillämpningen av kriterierna är konservativt gjord i syfte att uppfylla försiktighetsprincipen i miljöbalken. Det innebär att bevarandestatusen försämras för en art med gynnsam bevarandestatus vid en minskning på mer än fem procent. För en art med icke gynnsam bevarandestatus är gränsen nära noll (<1 %) eftersom en störning inte får motverka återupprättandet av bevarandestatusen. När det kommer till kriteriet för utbredningsområde är det mer definitivt till sin karaktär. Antingen minskar en arts utbredningsområde eller så förändras det inte. Det förstnämnda leder automatiskt till att bevarandestatusen försämras.

---

<sup>1</sup> Internationella naturvårdsunionen IUCN:s kriterier för att en art ska klassas som nära hotad (NT) på grund av populationsminskning bygger i den svenska manualen (tillämpningen) på att minskningen ska vara minst 15% inom tidsfönstret 10 år eller 3 generationer enligt A-kriteriet (beror på vilket av tidsspännen som är längst) eller 5% enligt E-kriteriet, se vidare Gärdenfors (2018).

### REKOMMENDATION GÄLLANDE PRIORITERING AV FÅGELARTER

Alla vilt förekommande fågelarter är skyddade enligt 4 § artskyddsförordningen. När syftet med en åtgärd är annat än att fånga eller döda fåglar kan utredningen begränsas i det enskilda fallet och en bedömning görs för fågelarter där en tillfredställande nivå för populationen riskerar att inte kunna upprätthållas.

Kriterier för sådana fågelarter är:

- Arter markerade med B i artskyddsförordningens bilaga 1 (betyder att de är upptagna i bilaga 1 till EU:s fågeldirektiv).
- Rödlistade arter.
- Arter vars populationer har minskat med 50 % sedan 1980.

(Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2022)

### CALLUNAS METOD IDENTIFIERA FÅGELARTER MED MINSKANDE TREND

För att identifiera vilka arter vars populationer har minskat med 50% eller mer sedan 1980 använder Calluna den lista på fåglar som Sverige i den s.k. artikel 12 rapporteringen för fågeldirektivet, rapporterat till EU. Rapportering av fågeldirektivet görs vart sjätte år, den senaste rapportering skedde den 31 juli 2019 och där gjordes en trenduträkning för perioden 1980–2018. ArtDatabanken sammanställer rapporteringen av artikel 12 tillsammans med Lunds universitet på uppdrag av Naturvårdsverket (NV). [Eionet](#) är hemsidan där all data som Sverige rapporterade 2019 enligt fågeldirektivet finns publicerad.

## 3.2 Konsekvensbedömning för groddjur

I undersökningsområdet Hertsöheden förekommer tre groddjursarter: vanlig groda, åkergroda och vanlig padda (Snell 2023).

Åkergroda skyddas enligt 4a § och vanlig groda och vanlig padda skyddas enligt 6 § artskyddsförordningen.

De i Sverige förekommande groddjursarterna tillbringar delar av sina liv i vatten, där de reproducerar sig (leker), och delar av sina liv på land. Groddjur har en tunn och genomsläpplig hud vilket gör dem känsliga för uttorkning. Därför är de beroende av småvatten och fuktiga gömställen i landskapet. Deras lekvatten, födosöksområden och övervintringshabitat kan ligga nära intill varandra eller kräver förflyttning mellan dessa.

Avgränsning av lokal population för groddjuren har gjorts till Hertsölandet. Att avgränsa Hertsölandet bedöms ge en rättvis bild av lokal population för groddjur och är även en enkel naturlig, mindre avgränsning i landskapet. För bedömning av den lokala populationen har fynd av groddjur och dess livsmiljöer inhämtats från inventeringen (Snell 2023), artfynd från Artportalen 2000–2023 samt markfuktighetsdata (SLU 2023) och Lantmäteriets terrängkarta (Lantmäteriet 2021) (figur 10, figur 13 och figur 14).

## 4 Resultat av tidigare inventeringar

### 4.1 Bruttolista – fågel

En bruttolista med alla noterade fågelarter vid fågelinventeringarna presenteras i en tabell i Licab ABs rapport (Snell 2023). Här ingår även fåglar som inte bedöms häcka inom planområdet. Spillning efter orre och dalripa noterades vid Licab ABs inventeringar men de finns inte med i deras bruttolista. Calluna har dock tagit med dem i listan som vi utgår ifrån för att sälla fram arter Calluna bedömer ska utvärderas för artskydd (se kapitel 2 i den här utredningen).

Utöver arter som noterades vid inventeringarna omfattar rapporten (Snell 2023) observationer från Artportalen. I samband med uppstarten av det här projektet (augusti 2024) gjorde Luleå kommun ett sista uttag från Artportalen för att inte arter rapporterade under 2024 skulle missas. Inga ytterligare arter var rapporterade i inventeringsområdet under 2024. Även skyddsklassade arter kontrollerades.

Av de totalt 46 fågelarter som finns med i inventeringsrapporten (Snell 2023) är 10 rödlistade och två upptagna på fågeldirektivets bilaga 1. Observationerna av de arterna redovisas i figur 7 (Snell 2023).



**Figur 7.** Noterade rödlistade fågelarter och arter från fågeldirektivets bilaga 1 vid fågelinventeringen 2023 (Snell). Även naturvärdesobjekten från NVI:n inklusive klassning framgår av kartan, men inte den reviderade som redovisas i figur 6.

## 4.2 Tabell med prioriterade fågelarter (nettlista)

Tabell 1 nedan visar de fågelarter som är prioriterade för artskydd och som har noterats vid inventeringen 2023. De rödmarkerade raderna i tabell 1 är de arter som den här utredningen i första hand kommer att fokusera på då de häckar i inventeringsområdet och är prioriterade för artskydd. De orangefärgade raderna kommer också att ingå i utredningen då även de är prioriterade för artskydd och inte kan avskrivas utan att utreda bevarandestatus och påverkan. Därmed är björktrast, rödvingetrast, bläsand, grönfink, grönsiska, gulspurv, järpe, kungsfågel, spillkråka, svartvit flugsnappare och talltita de fågelarter som rapporten utreder. Övriga fågelarter utreds inte eftersom de inte har bedömts häcka i området enligt inventeringsrapporten (Snell 2023).

De revirangivelser som anges i den högra kolumnen i tabell 1 kommer från fågelinventeringen (Snell 2023). Även andra kommentarer i samma kolumn kommer från fågelinventeringen.

**Tabell 1.** Fågelarter som noterats fågelinventeringen 2023 och som rekommenderas att prioritera för artskydd.

**Rödlista 2020** = Rödlistningskategori i rödlistan från år 2020

**Fågeldirektivet** = Fågelarter listade i EU:s fågeldirektiv. Fågelarter betecknade med B i bilaga 1 till artskyddsförordningen. **50%** = Fågelarter vars population under perioden 1980-2018 minskat med minst 50 procent.

Rödmarkerad rad = arter som har bedömts häcka i området och som är rekommenderade att prioritera för artskydd. Orange rader = arter som är prioriterade för artskydd och vars status utreds vidare.

Art	Rödlista 2020	Fågel-direktivet	Fridlyst enligt artskydds-förordningen	Minskat 50 % eller mer sedan 1980	Kommentar/information
Björktrast	NT		4 §		Bedömdes häcka med 3–7 revir i eller intill inventeringsområdet
Rödvingetrast	NT		4 §		Bedömdes häcka med 10–15 revir i eller intill inventeringsområdet
Bläsand	VU		4 §	X	Osäkert om den har revir i eller intill inventeringsområdet
Dvärgmås		X	4 §		Endast förbiflygande, ej häckning.
Gråspett		X	4 §		Bedömdes ej häcka i eller intill inventeringsområdet.
Grönbena		X	4 §		Bedömdes ej häcka i eller intill inventeringsområdet.
Grönfink	EN		4 §		Bedömdes ha 4 revir i eller intill inventeringsområdet.
Grönsiska			4 §	X	Många observationer under inventeringarna men Licab AB har inte kunnat uppskatta antal revir. Inventeringsområdets barrskogar bedöms utgöra lämpligt habitat för häckning.
Gulspurv	NT		4 §	X	Bedömdes ha 1 revir i eller intill inventeringsområdet.
Havsörn	NT	X	4 §		Bedömdes ej häcka i eller intill inventeringsområdet. Skyddsklassad art.
Hussvala	VU		4 §	X	Bedömdes ej häcka i eller intill inventeringsområdet.



Järpe	NT	X	4 §	X	Bedömdes ha 2 revir i eller intill inventeringsområdet.
Kungsfågel			4 §	X	Bedömdes häcka med 2–4 revir i eller intill inventeringsområdet.
Mindre eller större korsnäbb			4 §		Noterades överflygande vid inventeringarna. Inga revir har karterats.
Orre		X	4 §	X	Bedömdes ej häcka i eller intill inventeringsområdet, endast fynd av spillning.
Skrattmås	NT		4 §	X	Bedömdes ej häcka i eller intill inventeringsområdet.
Slaguggla	NT	X	4 §		En fjäder från slaguggla noterades vid inventeringen. Bon, plattformar och större holkar eftersöktes då men inga lämpliga bon eller häckningsplatser identifierades. Bedömdes därför ej häcka i inventeringsområdet. Skyddsklassad art.
Smålom	NT	X	4 §		Bedömdes ej häcka i eller intill inventeringsområdet. Skyddsklassad art.
Spillkråka	NT	X	4 §		Bedömdes häcka med 1 revir i eller intill inventeringsområdet.
Svartvit flugsnappare	NT		4 §		Bedömdes häcka med 1–3 revir i eller intill inventeringsområdet.
Talltita	NT		4 §	X	Bedömdes häcka med 3–4 revir i eller intill inventeringsområdet.
Tornseglare	EN		4 §	X	Bedömdes ej häcka i eller intill inventeringsområdet.
Trana		X	4 §		Bedömdes ej häcka i eller intill inventeringsområdet.

### 4.3 Resultat för groddjur

Vid groddjursinventeringen påträffades åkergroda, vanlig groda och vanlig padda (Snell 2023). Samtliga arter är fridlysta enligt artskyddsförordningen. Åkergroda är skyddad enligt 4a § vilket innebär att även dess livsmiljöer skyddade. Vanlig groda och vanlig padda är skyddade enligt 6§.

Under hösten 2024 har Licab AB (Snell 2024) kompletterat groddjursinventeringen med eftersök av övervintringsplatser och potentiella vandringsvägar för åkergroda. Resultaten redovisas i sin helhet i Licabs rapport, men sammanfattningsvis kan sägas att inga typiska övervintringsmiljöer kunde identifieras. Då grodorna i det här området mest sannolikt övervintrar i vattenmiljöer är det möjligt att de övervintrar i lekvattnet. Eftersom inga övervintringsmiljöer har kunnat identifierats har heller inte vandringsvägar kartlagts.

Tabell 2. Översikt av de groddjur som har påträffats vid inventeringen 2023 (Snell).

Art	Rödlista 2020	Fridlyst enligt artskyddsförordningen	Kommentar/information
Vanlig groda		6 §	
Vanlig padda		6 §	
Åkergroda		4a §	Upptagen i bilaga IV till art- och habitatdirektivet.



**Figur 8.** Identifierade leklokaler för groddjur samt naturvärdesobjekt utifrån utförd NVI (ej den reviderade som redovisas i figur 6). På samtliga leklokaler (A—H) förekom lek av vanlig groda, och på två lokaler (C och H) lekte även åkergroda. På kartan framgår även de två platser där individer av vanlig padda observerades under inventeringen (Snell 2023).

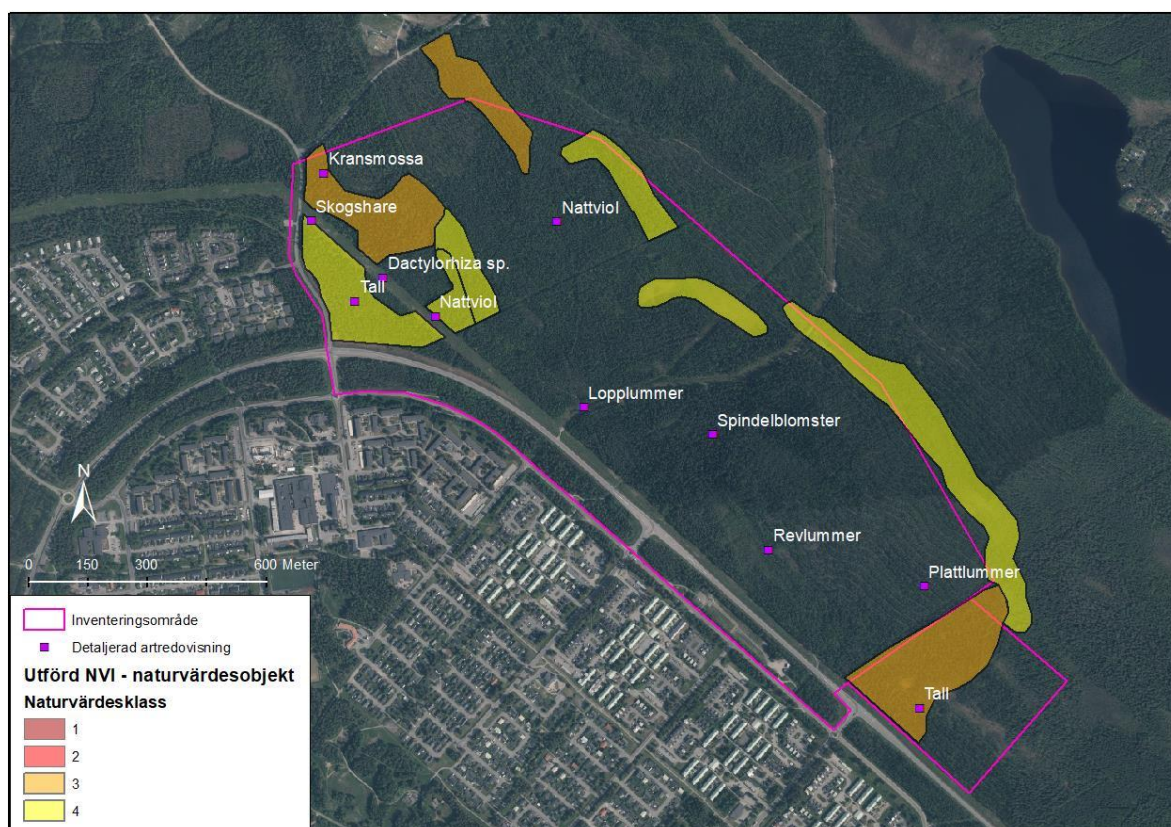
#### 4.4 Resultat för kärlväxter

Vid de inventeringar som genomförts har fridlysta kärlväxter noterats, se tabell 3 och figur 9. Hit hör orkidéerna spindelblomster, nattviol och överblommade växtstänglar som har bedömts tillhöra släktet *Dactylorhiza*. Alla tillhör familjen orkidéer där samtliga arter är fridlysta. Den sistnämnda har inte kunnat artbestämmas eftersom den var överblommad vid fyndtillfället men bedömdes möjligen som fläcknycklar (*Dactylorhiza maculata*) (Snell 2023). Callunas erfarenhet av artbestämning av orkidéer utifrån vinterståndare är att det kan vara vanskligt och bli fel, varför dessa inte utreds vidare.

Dessutom observerades tre arter av lummer. Ingen av arterna är fridlysta enligt 8 § inom Norrbottens län men alla tre är fridlysta enligt 9 § artskyddsförordningen.

**Tabell 3.** Noterade fynd av fridlysta kärlväxter vid inventeringen 2023 (Snell).

Art	Rödlista 2020	Fridlyst enligt artskydds-förordningen	Kommentar/information
Spindelblomster ( <i>Neottia cordata</i> )	LC	§ 8	Ett fynd noterat vid inventeringen (Snell 2023).
Nattviol ( <i>Platanthera bifolia</i> )	LC	§ 8	Två fynd noterade vid inventeringen (Snell 2023).
<i>Dactylorhiza</i> sp.		§ 8	Alla arter av släktet <i>Dactylorhiza</i> är fridlysta. Men då artbestämningen är osäker (Snell 2023) går inte fyndet vidare i utredningen.
Lopplummer ( <i>Huperzia selago</i> )	LC	§ 9	
Revlummer ( <i>Lycopodium annotium</i> )	LC	§ 9	
Plattlummer ( <i>Lycopodium complanatum</i> )	LC	§ 9	



**Figur 9.** Fynd av övriga observationer av naturvårdsintressanta arter utöver fåglar och groddjur varav orkidéerna är fridlysta enligt § 8 i artskydds-förordningen och därför hanteras i den här utredningen (Snell 2023).

## 5 Artskyddsutredning - bedömningar

I det här kapitlet utreds bevarandestatus och påverkan art för art. Förslag på skyddsåtgärder och försiktighetsmått listas under respektive art i det här kapitlet och sammanställs slutligen i kapitel 6. Skyddsåtgärder är bindande för att inte utlösa förbud enligt artskyddsförordningen. I rapporten förekommer även begreppen försiktighetsmått och hänsynsåtgärder vilket innebär frivilliga försiktighetsmått.

### 5.1 Fågel

För varje fågelart har påverkan bedömts på åtminstone regional nivå och då har landskapet Norrbotten använts. Anledningen till den avgränsningen är dels att det går att få fram data på artnivå, dels att den är rimlig med tanke på naturtyper. Om hela länet Norrbotten skulle ingå i regional nivå skulle stora delar av arealen utgöras av fjällbjörkskog och kalvfäll vilket inte stämmer med naturtyperna inom utredningsområdet.

För de arter där regional påverkan inte bedömts räcka har påverkan på lokal population bedömts. Att avgränsa lokal population är en av svårigheterna i artskyddsutredningar. Hur man avgränsar lokal population ska vila på respektive arts ekologiska förutsättningar. Samtidigt behöver man ha data för lokal population. I den här utredningen har vi använt Luleå kommun som lokal nivå för fågel. Vi har använt data från Statistiska centralbyrån (SCB 2024) och deras data för landareal samt skogsareal.

För att beräkna lokal population har följande arbetsätt använts:

Landarealen har sammanställts för kommunerna i landskapet Norrbotten och den är totalt 2 657 483 hektar. Luleå kommuns landareal är 208 882 hektar vilket är 7,9 % av landskapets totala landareal. En jämförelse har gjorts med att istället räkna på arealandel skog då utredningsområdet till största del är skogsmark. Resultatet blir detsamma för Luleå kommun, avrundat till en decimal (dvs skogsarealen i Luleå kommun utgör 7,9% av skogsarealen i Norrbottens län).

Uppgifter och information kring fåglarna är hämtade till huvuddelen från Artfakta.se, Fåglarna i Sverige (Ottosson 2012 m fl) och trenderna kommer från Sveriges rapportering till EU (artikel 19, se faktaruta i kapitel 3.1). Informationen om häckande par i utredningsområdet samt en del annan artvis information kommer från Snell (2023).

#### 5.1.1. Björktrast (*Turdus pilaris*)

##### *Ekologi och hotstatus*

Björktrast häckar främst i halvöppna områden, såsom skogsbryn i anslutning till odlad mark, parker och trädgårdar. Arten bygger kvistbon i höga träd, helst lövträd, ibland solitärt men ofta i små kolonier som skydd mot kråkfåglar. Födosök sker främst efter maskar och insekter. Kortdistansflyttare, men stannar ofta kvar nära mänsklig bebyggelse under milda vintrar.

Björktrast är rödlistad som nära hotad (NT), på grund av att den uppskattade pågående populationsminskningstakten i Sverige ligger mellan 15 % och 30 % under perioden 2010–2020.

##### *Populationsdata*

Knappt 750 000 par bedömdes häcka i Sverige 2012 (Ottosson et al) och i EU-rapporteringen 2019 bedömdes antalet par till knappt 600 000. I Norrbotten län bedömdes 18 % av den nationella populationen häcka 2012 (130 000 par) och 30 000 par i Norrbottens landskap år

2012. Det skulle motsvara en regional population (Norrbottens landskap) på cirka 20 000 till 25 000 om den nationella minskningen är jämn över landet.

#### *Grad av påverkan lokalt*

Björktrast bedömdes häcka med mellan 3 och 7 revir i inventeringsområdet 2023 (Snell). De flesta observationerna rapporteras längs vägen. Arten är spridd i hela länet och i hela kommunen (Artportalen 2024-09-05) och det bedöms finnas gott om habitat för björktrast inom den lokala populationens utbredning.

#### *Bedömning*

Påverkan på den regionala populationen (landskapet Norrbotten) bedöms vara som mest mindre än 1 tusendel. Mot bakgrund av artens regionala population bedöms påverkan vara försumbar. Förbud kommer inte utlösas på grund av påverkan på björktrast. Avverkning av träd bör dock göras utanför häckningstid.

### **5.1.2. Grönfink (*Chloris chloris*)**

#### *Ekologi och hotstatus*

Grönfink häckar i halvöppna områden med täta buskar eller låga träd: skogsbryn, buskmark, enbackar, trädgårdar. Om förutsättningarna är bra så häckar arten ofta i ganska höga tätheter med flera bon inom kort avstånd från varandra, och med flera häckningar per häckningssäsong som kan pågå till och med augusti. Grönfink är en utpräglad frö- och bärätare. Arten är kortdistansflyttare men kan ibland övervintra i frörika områden, då ofta i stora blandade grupper av olika fröätande småfågelarter.

Grönfink är fortfarande en vanlig art, men är rödlistad som starkt hotad (EN) på grund av att den uppskattade pågående populationsminskningstakten i Sverige ligger mellan 50 % och 80 % under perioden 2010–2020. Arten har drabbats av sjukdomen trichomonas som har haft stor påverkan på den svenska populationen.

#### *Populationsdata*

660 000 antal par häckade i Sverige 2012 (Ottosson et al), på regional nivå uppskattades antalet par då till 16 000 (Norrbottens landskap). Vid Sveriges rapportering till EU 2019 bedömdes antalet häckande par i Sverige uppgå till cirka 211 000 vilket skulle motsvara en regional population på bara drygt 5 000 par vilket är en stor minskning och är orsaken till att arten idag bedöms hotad.

#### *Grad av påverkan lokalt*

Arten bedöms häcka med 4 par inom inventeringsområdet. Två observationer ligger utanför området som ska bebyggas, ett öster om och ett norr om i området som kommer att ingå i naturreservatet efter ändringen av gränsen. Ett par revir ligger söder om etapp 1-planområdet, en i gränsen till det som har varit naturreservat och som kommer att utgå. Habitat inom de två reviren kan komma att förvinna.

Grönfink kan även trivas i grönområden i bebyggelsens närhet och nyttja trädgårdar, särskilt i samband med vintermatning.

#### *Bedömning*

Grönfink är fortfarande en relativt vanlig art. Planeringen kan anpassas så att påverkan minimeras och åtgärder som gynnar grönfink kan planeras i grönområden och i den glesare bebyggelsen. Vid den fortsatta planeringen kan åtgärder vidtas som gynnar grönfink i grönstråk, t ex genom plantering av buskar och buskage, vilket i så fall är frivilliga åtgärder.

Påverkan bedöms inte bli så omfattande att artskyddet utlöses enligt artskyddsförordningen.

### 5.1.3. Gulsparv (*Emberiza citrinella*)

#### *Ekologi och hotstatus*

Gulsparv häckar i öppna miljöer med buskar och träd, gärna på jordbruksmarker med åkerholmar eller skogsbyn. Häckning sker på marken eller lågt i en buske, helst i skyddade lägen såsom torra igenväxta diken, stenrosen eller vid gamla stenmurar, och gulsparv kan lyckas med flera häckningar per häckningssäsong. Födosök sker främst efter frön, och häckningstätheter kan bli särskild höga där arten kan föda på spannmål på åkrar. Ungarna matas med insekter. Gulsparv är stannfågel eller kortdistansflyttare. På vintern formar gulsparv födosökande flockar i öppna frörika områden.

Gulsparv är rödlistad som nära hotad (NT) på grund av att den uppskattade pågående populationsminskningstakten i Sverige ligger mellan 15 % och 30 % under perioden 2010–2020.

#### *Populationsdata*

Drygt 900 000 par gulsparvar häckade i Sverige 2012 (Ottosson et al) och i landskapet Norrbotten 10 000 par samma år. Enligt Sveriges rapportering till EU 2019 häckade 511 000 par i Sverige då vilket motsvarar knappt 6 000 par i Norrbotten.

#### *Grad av påverkan*

Vid inventeringen bedömdes ett revir av gulsparv i inventeringsområdets sydvästra del. Den här delen är borttagen ur planprogrammet och gränsar till mark som kommer ingå i naturreservatet efter att gränsen dras om. Observationer ligger dock väster om vägen. Området kommer inte bebyggas enligt nuvarande plan. Det finns även en observation på samma sida vägen men längre norrut. Inget revir har dock bedömts här i inventeringen. Gulsparv är ingen skogsfågel utan gynnas av jordbruk. En bedömning är att gulsparven trivs bättre i närheten av Hertsö ridanläggning än inom planområdet.

#### *Bedömning*

Bedömningen är att försumbar påverkan kommer ske genom planprogrammets genomförande. Förbudet enligt artskyddsförordningen bedöms inte utlösas.

### 5.1.4. Kungsfågel (*Regulus regulus*)

#### *Ekologi och hotstatus*

Kungsfågel är under häckningstid knuten till barrskog, helst med stort inslag av gran. Arten häckar helst i stora granar, och bygger ett litet bo av mossor och lavar gömt i en tät grangren. Kungsfågel har mycket små revir och närvaro av några stora granar i ett litet skogsområde kan räcka för häckning. Ett kungsfågelpar lyckas normalt sett med två häckningar per år och producerar stora kullar om 10–12 ungar; hög produktion av ungar kompenseras under vintertiden med hög dödlighet. Födosök sker efter små insekter och spindlar. Arten är kortdistansflyttare som övervintrar i Europa, men nordöstliga kungsfåglar övervintrar ibland i Sverige.

Den svenska populationen av kungsfågel har minskat kraftigt (>50 %) sedan 1980, men de senaste 10 åren har minskningstakten blivit betydligt mindre. Arten är i nuläget klassificerad som livskraftig (LC).

### *Populationsdata*

Uppskattningsvis finns det 3 miljoner häckande par nationellt, på regional nivå (landskapet Norrbotten) är uppskattat antal 24 000 par. Data från 2012 (Ottosson) och Sveriges rapportering till EU (2019) skiljer sig inte så mycket, dock har en minskning skett i ett långt tidsperspektiv (1980–2018) men en ökning i ett kortare tidsperspektiv (2007–2018).

Om de 24 000 paren i Norrbotten är någorlunda jämnt spridda i skogarna skulle ungefär 1 900 par häcka i Luleå kommun.

### *Grad av påverkan lokalt*

Inom inventeringsområdet bedömdes 2–4 revir i fågelinventeringen 2023. Reviren är inte utmärkta i kartan i inventeringsrapporten då kungsfågel inte är rödlistad eller upptagen i bilaga 1 till Fågeldirektivet. Arten är med här eftersom den har minskat med mer än 50 % mellan åren 1980 och 2018 och därmed rekommenderas att prioritera för artskydd (Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2022).

### *Bedömning*

Bedömningen är att påverkan blir mycket liten även om 2–4 revir försvinner. Påverkan blir som mest 0,2 promille av den lokala populationen. Förbud enligt artskyddsförordningen bedöms inte utlösas.

## **5.1.5. Svartvit flugsnappare (*Ficedula hypoleuca*)**

### *Ekologi och hotstatus*

Svartvit flugsnappare häckar främst i äldre löv- och blandskogar, där arten utnyttjar gamla hackspettshål som boplats. Arten använder också gärna fågelholkar och accepterar då yngre skog, planteringar, parker eller trädgårdar som livsmiljö. Födosök sker efter olika insekter och ungarna föds upp med fjärilslarver. Svartvit flugsnappare är tropikflyttare som övervintrar i Afrika runt ekvatorn. Den kommer tillbaka till Sverige början av maj, och lämnar landet slutet av augusti. Häckning sker snart efter ankomst och svartvit flugsnappare finns kvar på häckningsplatsen till ungefär slutet av juni.

Den svenska populationen av svartvit flugsnappare har minskat ganska kraftigt (nästan 50 %) sedan 1980. Under senare tid har minskningstakten avtagit. Arten är i nuläget rödlistad som nära hotad (NT) på grund av att den uppskattade pågående minskningstakten i Sverige ligger mellan 15 % och 30 % under perioden 2010–2020.

### *Populationsdata*

Knappt 1,5 miljoner par häckar i Sverige varav cirka 130 000 i landskapet Norrbotten (regional nivå) (Ottosson 2012). I den svenska EU-rapporteringen 2019 uppges populationen vara drygt 1,2 miljoner par, dvs något lägre än 2012. Om förändringen är någorlunda jämnt fördelad inom landet skulle den regionala populationen vara något mindre än 130 000 par.

### *Grad av påverkan lokalt*

I fågelinventeringen har 1–3 revir bedömts för svartvit flugsnappare. Alla observationer ligger i norra kanten av inventeringsområdet utom en som ligger i sydvästra kanten. I norra änden kommer gränsen för intilliggande naturreservat revideras och troligen kommer något av reviren hamna i reservatet. Något revir kan också hamna i de områden där villor byggs. I villaträdgårdar med uppvuxna träd och fågelholkar kan svartvit flugsnappare komma att häcka. Men i ett nybyggt villaområde kan det ta ganska många år innan träd hinner växa upp. Uppsättning av fågelholkar i grönområden kan bidra till boplatser för svartvit flugsnappare.

Reviret i södra området planeras att bebyggas i nästa etapp.

Calluna bedömer att påverkan kommer vara försumbar och att ekologisk funktion kan finnas kvar om hänsyn tas till svartvit flugsnappare i planeringen. En försiktighetsåtgärd kan vara att till exempel sätta upp fågelholkar i grönområden och i reservatsgränsen i norr. Det är i så fall en frivillig åtgärd.

#### *Bedömning*

KEF bedöms upprätthållas och populationen påverkas inte. Förbud utlöses inte för svartvit flugsnappare enligt Callunas bedömning.

### **5.1.6. Rödvingetrast (*Turdus iliacus*)**

#### *Ekologi och hotstatus*

Rödvingetrast häckar i skogsmark i hela landet utom längst i söder. Den häckar ända upp i fjällens videbälte. Arten har inte varit rödlistad tidigare men 2020 bedömdes den ha minskat så mycket att den blev klassad som nära hotad (NT). Minskningen pågår och förväntas fortsätta (Artfakta 2024). Minskningen är cirka 25 % de senaste 15 åren.

#### *Populationsdata*

Rödvingetrast bedömdes ha en nationell population i Sverige 2011 med 1 100 000 häckande par (Ottosson 2012) varav 28% bedömdes häcka i Norrbottens län (300 000 par) och 120 000 par i landskapet Norrbotten. I rapporteringen till EU (2019) bedömdes den nationella populationen till 797 000 par, dvs en minskning. Den kortsiktiga trenden är en minskning men den långsiktiga trenden är stabil. Utbredningsområdet bedöms ha minskat med 5 % mellan åren 2007 och 2018.

Om minskningen är jämn över landet skulle minskning motsvara en population i landskapet Norrbotten på cirka 87 000 par 2018 men enligt Artfakta (2024) sker minskningen främst i södra landet, så siffran 87 000 par är troligen i underkant.

#### *Grad av påverkan lokalt*

Vid inventeringen bedömdes rödvingetrast häcka i inventeringsområdet med 10–15 par. Det utgör 0,2 promille av populationen i landskapet Norrbotten och 2 promille av populationen i Luleå kommun (räknat på samma underlag som för talltita, se nedan). Uträkningen utgår från det högsta antalet häckande par (15) och det sannolikt lägsta antalet par i landskapet Norrbotten (87 000) för att tillgodose försiktighetsprincipen.

#### *Bedömning*

Påverkan bedöms vara liten och inte utlösa förbud enligt artskyddsförordningen.

### **5.1.7. Bläsand (*Mareca penelope*)**

#### *Ekologi och hotstatus*

Bläsand har en nordlig utbredning och häckar framför allt i norra Sverige. Den är vanligast i sjöar och våtmarker med breda bårder av fräken eller starr. Utanför häckningstid observeras den i större delar av landet och 2011 bedömdes det övervintrande beståndet öka kraftigt, vilket dock inte ansågs motsvara det häckande beståndet i Sverige (Ottosson 2012).

Enligt Artdatabanken (Artfakta 2024) sker en avsevärd minskning av bläsand vilket har föranlett att arten gått från livskraftig (LC) till sårbar (VU) i den svenska rödlistan (2020), men minskningstakten överskrider egentligen gränsen för VU (Artfakta 2024).



### Populationsdata

Bläsandsbeståndet i Sverige bedömdes till 34 000 par 2011 (Ottosson 2012). Av de bedömdes 20 000 häcka i Norrbottens län vilket motsvarar 59% av den nationella populationen. Landskapet Norrbottens bedömdes ha en population med 5 000 par. Bestånden räknades på en täthet av 0,12–0,16 par per kvadratkilometer (Ottosson 2012) i Norrbotten.

År 2018 bedömdes den svenska häckande populationen till 17 000 par i den nationella EU-rapporteringen (2019). En minskning med 50 % uppskattades på kort sikt men med 70 % på lång sikt. Om motsvarande minskning skett inom landskapet Norrbotten som i Sverige totalt skulle det ha häckat cirka 2 500 par år 2018.

Lokal population har beräknats såhär: 7,9 % (Luleås procentandel av landskapet Norrbottens areal) av 2 500 par blir knappt 200 häckande par i kommunen.

### Grad av påverkan lokalt

Vid inventeringen observerades en hanne av bläsand samt en uppflygande and med osäker artbestämning men som bedömdes som trolig bläsand. Observationen gjordes vid den nya naturreservatsgränsen. Enligt den gamla avgränsningen ligger observationen inom naturreservatet.

Då inventeringen genomfördes under häckningssäsong medför försiktighetsprincipen att en häckning av bläsand bör bedömas i artskyddsutredningen. I inventeringsrapporten (Snell 2023) finns referenser till både att arten kan häcka i torr tallskog långt från vatten men även att den inte är känd för att nyttja samma bo år från år.

Påverkan blir liten på landskapsnivå, 0,4 promille. Sett till landareal blir påverkan cirka 0,5% på lokal population.

### Bedömning

Callunas bedömning är att förbud inte kommer att utlösas enligt artskyddsförordningen. Samtidigt är frivilliga försiktighetsåtgärder motiverade då 0,5 % ligger nära gränsen för att påverkan på lokal förekomst kan utlösa förbud.

Bläsand kan häcka i skog längs havsvikar och stränder och det finns gott om sådana habitat kring Luleå. Det här häckningsvattnet är troligtvis inte något viktigt vatten för att bibehålla den kontinuerliga ekologiska funktionen för bläsand.

En försiktighetsåtgärd är att undvika avverkning under häckningstid.

## 5.1.8. Grönsiska (*Spinus spinus*)

### Ekologi och hotstatus

Grönsiska häckar i barrskog och i lövskog med barrinslag i nästan hela Sverige. Arten kan uppträda invasionsartat vissa år. Arten är bedömd livskraftig (LC, rödlistan 2020) och därmed inte rödlistad. Däremot minskar arten med cirka 50 % mellan åren 1980–2018 (långsiktig trend) och hamnar bland de arter som ska prioriteras för artskydd enligt Naturvårdsverkets och Skogsstyrelsens gemensamma riktlinjer (2022). Mellan åren 2007 och 2018 var däremot populationsstorleken stabil. Följaktligen borde arten ha minskat mycket innan 2007. Trenddata kommer från den svenska rapporteringen till EU 2019.

### Populationsdata

Grönsiska bedömdes ha en population om 820 000 par år 2011 (Ottosson 2012) varav 110 000 par i Norrbottens län (13 %) och 50 000 par i landskapet Norrbotten. Vid Sveriges rapportering till EU 2019 bedömdes det nationella beståndet till 817 000 par, det vill säga nära

uppskattningen sex år tidigare. Det innebär att beståndet fortfarande kan vara cirka 50 000 par på regional nivå i Norrbotten. Det motsvarar uppskattningsvis nästan 4 000 par i Luleå kommun om man räknar på samma underlag som för talltita (se nedan).

#### *Grad av påverkan lokalt*

Vid inventeringen (Snell 2023) gjordes flera väl spridda observationer av grönsiska men ingen uppskattning av antal häckande par bedömdes. Därför går det inte att beräkna graden av påverkan på revir på lokal population utifrån befintliga data.

#### *Bedömning*

Calluna kan inte bedöma graden av påverkan. För att uppnå en påverkan med 1 % på lokal population skulle det motsvara 40 revir inom inventeringsområdet. Dessutom skulle det kunna antas att grönsiska har gynnsam bevarandestatus då arten, trots tidigare minskningar, nu bedöms ha stabil populationsutveckling (EU rapportering 2019). Enligt Callunas metod skulle då antalet revir behöva femdubblas för att riskera utlösa förbud, det vill säga 200 revir vilket bedöms osannolikt.

### **5.1.9. Järpe (*Tetrastes bonasia*)**

#### *Ekologi och hotstatus*

Järpe häckar i barrskog med inslag av löv, gärna al, björk och asp. Det behöver inte vara gammal skog men utvecklad flerskiktad struktur är viktigt. Järpe förekommer där det finns grandominerad skog i hela Sverige, populationerna är dock mycket glesare i södra landet.

Järpe är rödlistad i kategorin NT (nära hotad), är upptagen i Fågeldirektivets bilaga 1 samt ingår bland de arter som bedöms ha minskat mer än 50 % sedan 1980, dvs arten uppfyller alla tre kraven för att prioriteras för artskydd.

#### *Populationsdata*

År 2011 bedömdes den nationella populationen av järpe till 120 000 par varav 17 % bedömdes häcka i Norrbottens län, det vill säga cirka 21 000 par (Ottosson 2012). Motsvarande andel för Norrbottens län var 13 000 par vilket motsvarade ungefär 11 % av landets population.

År 2018 bedömdes den nationella populationen till 64 000 par (BirdLife 2022 samt Sveriges rapportering till EU 2019). Tillgänglig populationsdata visar alltså på en minskning men trenderna är inte helt enhetliga. Både på lång och på kort tid är trenden minskande enligt Sveriges rapportering till EU 2019. Varken ökningen eller minskningen är dock statistiskt signifikant i BirdLife 2023 (tidsperiod 2003–2022 respektive 2013–2022). Utbredningsområdet är stabilt i rapporteringen till EU. Båda dataseten anger dock populationen 2018 till 64 000 par vilket är en minskning motsvarande cirka 47 % från 2012. Om minskningen är jämn över landet motsvarar det en population i landskapet Norrbotten 2018 på drygt 7 000 par och i Luleå kommun (lokal population) på cirka 550 par.

Den lokala populationen är uträknad på samma landarealunderlag som talltita (se talltita nedan) och är följaktligen en uppskattning utifrån tillgängliga data.

#### *Grad av påverkan lokalt*

Inom inventeringsområdet noterades två revir av järpe. Det ena ligger i norra delen i ett klass 3 objekt i den reviderade NVI:n. Det andra ligger nära klass 2 objektet i östra delen av planområdet. Det norra reviret ligger i ett område som planeras att bebyggas medan det östra reviret ligger intill ett groddjursvatten som kommer att sparas.

Om båda reviren skulle försvinna blir det en påverkan på lokal nivå motsvarande cirka 0,4 % vilket inte bedöms medföra att förbudet enligt artskyddsförordningen utlöses.

#### *Bedömning*

Påverkan bedöms vara för liten på lokal population för att utlösa förbud enligt artskyddsförordningen.

Då arten är både rödlistad, upptagen i fågeldirektivets bilaga 1 samt har minskande trend är hänsyn till arten önskvärd i fortsatt planering. Det kan ske enligt hänsynsreglerna i miljöbalken. När järpen har kycklingar är våtmarker och sumpskogar med rik insektsproduktion viktiga som födosökslokaler. Runt groddjursvattnet i NVI-objektet klass 2 bör det lämnas en skyddszon/buffertzona där hydrologin inte påverkas och vegetationen sparas för att bibehålla födosökshabitat för järpe.

#### **5.1.10. Spillkråka (*Dryocopus martius*)**

##### *Ekologi och hotstatus*

Spillkråkan är Europas största hackspett och är lätt att känna igen då den är helt svart förutom rött på hjässan. Arten har stora revir, 400–1 000 hektar, vilka minskar med högre kvaliteten på livsmiljön. Spillkråkan är viktig för många andra av skogens djur, en så kallad nyckelart, då den hackar ut bohål i trädstammar, t ex skrakar, knipor, duvor, fladdermöss med flera. Det är inte heller ovanligt att träd knäcks i höjd med uthackade bohål och på så vis skapas högstubbar som kan bli boplats för t ex slaguggla. Tätheten av spillkråka avtar norrut i Sverige (Artfakta 2024).

Spillkråka är rödlistad i kategorin NT (Nära hotad) och minskade med nästan 50 % mellan åren 1980 och 2018 enligt Sveriges rapportering till EU 2019 (cirka 46%). Arten är upptagen på fågeldirektivets bilaga 1.

##### *Populationsdata*

År 2011 bedömdes den nationella populationen till 29 000 par varav 5 % bedömdes häcka i Norrbottens län, det vill säga cirka 1 600 par (Ottosson 2012). Motsvarande andel för Norrbottens län var 1 300 par vilket motsvarade 4,5 % av landets population.

År 2018 bedömdes den nationella populationen till 24 000 par (Sveriges rapportering till EU 2019). Minskningen mellan 2011 och 2018 motsvarar en regional (landskapet Norrbotten) populationsminskning till drygt 1075 par 2018.

Om man räknar på en lokal population i Luleå kommun på motsvarande sätt som för talltita (se nedan) och som grundar sig på andelen skogsmark (enligt SCB) skulle det häcka cirka 85 par inom Luleå kommun.

##### *Grad av påverkan lokalt*

Den planerade bebyggelsen kommer att påverka ett revir enligt fågelinventeringen. Observationerna ligger dels i norra änden av planområdet (observation av spår efter arten), dels intill lekvattnet för åkergroda (NVI-objekt klass 2). Observationsplatsen i norra delen ligger precis där en väg ska dras fram enligt planen. Den östra observationen ligger i kanten av en planerad skolgård och här kan anpassningar göras för att minimera påverkan.

De stora reviren gör att det svårt att säga var själva häckningen sker. Sannolikt ingår skogen här som del i ett revir.

Om ett revir (men i praktiken sannolikt *del* av revir) påverkas försvinner livsmiljö för 1,2 % av den lokala populationen (Luleå kommun) vilket är tillräckligt för att utlösa förbud enligt de bedömningskriterier Calluna redovisar under metodavsnittet 3.1 (mer än 1 % av en art som inte har gynnsam bevarandestatus).

Då minst en fyndplats kommer kunna bevaras och troligen endast ett födosöksträd förviner bedömer Calluna dock att kontinuerlig ekologisk funktion i habitatet för spillkråka kommer att finnas kvar. Det finns gott om skog som spillkråkan kan fortsätta nyttja i närområdet, till exempel inom naturreservatet. Spillkråka bör dock beaktas när skyddsåtgärder kring lekvattnet för åkergroda utformas. Även om spillkråka nyttjar produktionsskog är äldre och grövre träd också viktiga för arten. Äldre och grova träd bör sparas runt vattnet samt mellan skolgården och grodvattnet.

#### *Bedömning*

Påverkan ett revir av 85 häckande par i den lokala populationen är över 1 % vilket är gränsen för en art som inte har gynnsam bevarandestatus. I det här fallet, med en art med stora revir, bedömer dock Calluna att förbud inte kommer utlösas. Troligen är det endast en liten del av reviret som kommer att påverkas.

Calluna föreslår att skyddsåtgärder för spillkråka vidtas som ett försiktighetsmått. De kan med fördel planeras kring lekvattnet för åkergroda (NVI-objekt klass 2) och bestå av att äldre och grova träd sparas i buffertzonen kring hela lekvattnet. Även i samband med skötseln av naturreservatet och grönområden inom planområdet kan gamla och grova träd, även döda stående träd, lämnas orörda.

#### **5.1.11. Talltita (*Poecile montanus*)**

##### *Ekologi och hotstatus*

Talltita föredrar stora sammanhängande barrskogar. Den finns i tallskog, granskog och i lövblandad barrskog. Den behöver flerskiktad skog med riklig underväxt av mindre träd och buskar. Talltita behöver också murkna högstubbar eftersom den själv hackar ur sitt bohål. Talltita häckar i hela landet förutom på Gotland. Arten missgynnas av skogsbruk som omvandlar flerskiktad skog till enskiktade produktionsbestånd. I Götaland och Svealand förekommer talltita numer i fragmenterade bestånd med låga tätheter.

Arten har minskat sedan 1970-talet och är rödlistad i kategorin NT (nära hotad).

##### *Populationsdata*

Talltita minskade med mer än 50 % mellan åren 1980 och 2018. År 2011 bedömdes den nationella populationen till 800 000 par varav 20 % bedömdes häcka i Norrbottens län, det vill säga nästan 160 000 par (Ottozon 2012). Motsvarande andel för Norrbottens landskap var 45 000 par vilket motsvarade knappt 6 % av landets population.

År 2018 bedömdes den nationella populationen till 542 000 par (BirdLife 2022). En minskning med cirka 32 % motsvarar en regional (landskapet Norrbotten) populationsminskning till drygt 30 000 par 2018. Mest troligt är dock minskningen i södra Sverige och Svealand större än den i Norrbotten (men det är bara ett antagande).

Talltitans population minskade med cirka 70 % mellan åren 1980 och 2018 enligt Sveriges rapportering till EU 2019, och med cirka 32 % mellan åren 2007 och 2018. Det vill säga minskningen är omfattande men möjligen avtagande.

##### Lokal population

För att beräkna lokal population har följande arbetsätt använts:

Statiska centralbyråns statistik för 2024 har använts. Arealen skog har sammanställts för kommunerna i landskapet Norrbotten och den är totalt 2 177 792 hektar. Luleå kommuns areal skog är 172 943 hektar vilket är 7,9 % av landskapets totala skogsareal.

Enligt Ottosson et al (2012) är populationen av talltita i Norrbottens landskap cirka 45 000 par, men med beräknad minskning sedan dess uppskattas populationen till cirka 30 000 par år 2018. Det ger en population av talltita i Luleå kommun på cirka 2 360 par.

Beräkningarna är gjorda på "worst-case-scenario", dvs att minskningen är lika stor i Norrbotten som i hela Sverige. Att använda detta scenario är att förhålla sig till försiktighetsprincipen i enlighet med miljöbalken.

#### *Grad av påverkan lokalt*

Vid inventeringen bedömdes talltita häcka med 3–4 par inom inventeringsområdet (Snell 2023) varav två mitt i området och två närmare den västra kanten av området. Ett par noterades i norra delen (som ska ingå i naturreservatet efter den nya gränsen), en sjungande individ observerades intill lekvattnet för åkergroda (NVI-objekt klass 2), två individer utan häckningskriterier noterades längre söderut i planområdet (ingår inte i planen för den här etappen). Om fyra revir försvinner på grund av den planerade planen skulle påverkan på populationen i landskapet Norrbotten vara mindre än en promille vilket är en mycket liten påverkan på regional population. Paret inom området för nya reservatsgränsen bedöms inte påverkas. Reviret med den sjungande individen vid NVI-objektet klass 2 (grodvattnet) kan skyddas genom att försiktighetsåtgärder beaktas i samband med skyddsåtgärder för åkergroda samt anpassningar för järpe och spillkråka. Att räkna på att fyra revir påverkas är i överkant.

På lokal nivå blir påverkan 12 promille om fyra revir försvinner, vilket är en liten påverkan.

#### *Bedömning*

Calluna bedömer att förbud enligt artskyddsförordningen inte kommer att utlösas då påverkan blir liten på den regionala respektive lokala populationen.

Calluna rekommenderar dock att anpassningar görs, som frivillig åtgärd, för talltita kring lekvattnet för åkergroda (NVI-objekt klass 2). För talltita kan det t ex vara att lämna eller skapa högstubbar av lövträd. Arten vill själv hacka ut sitt bo och behöver murken stående ved. I grönområden och inom naturreservatet kan flerskiktade skogar eftersträvas.

## 5.2 Groddjur

### 5.2.1. Åkergroda (*Rana arvalis*)

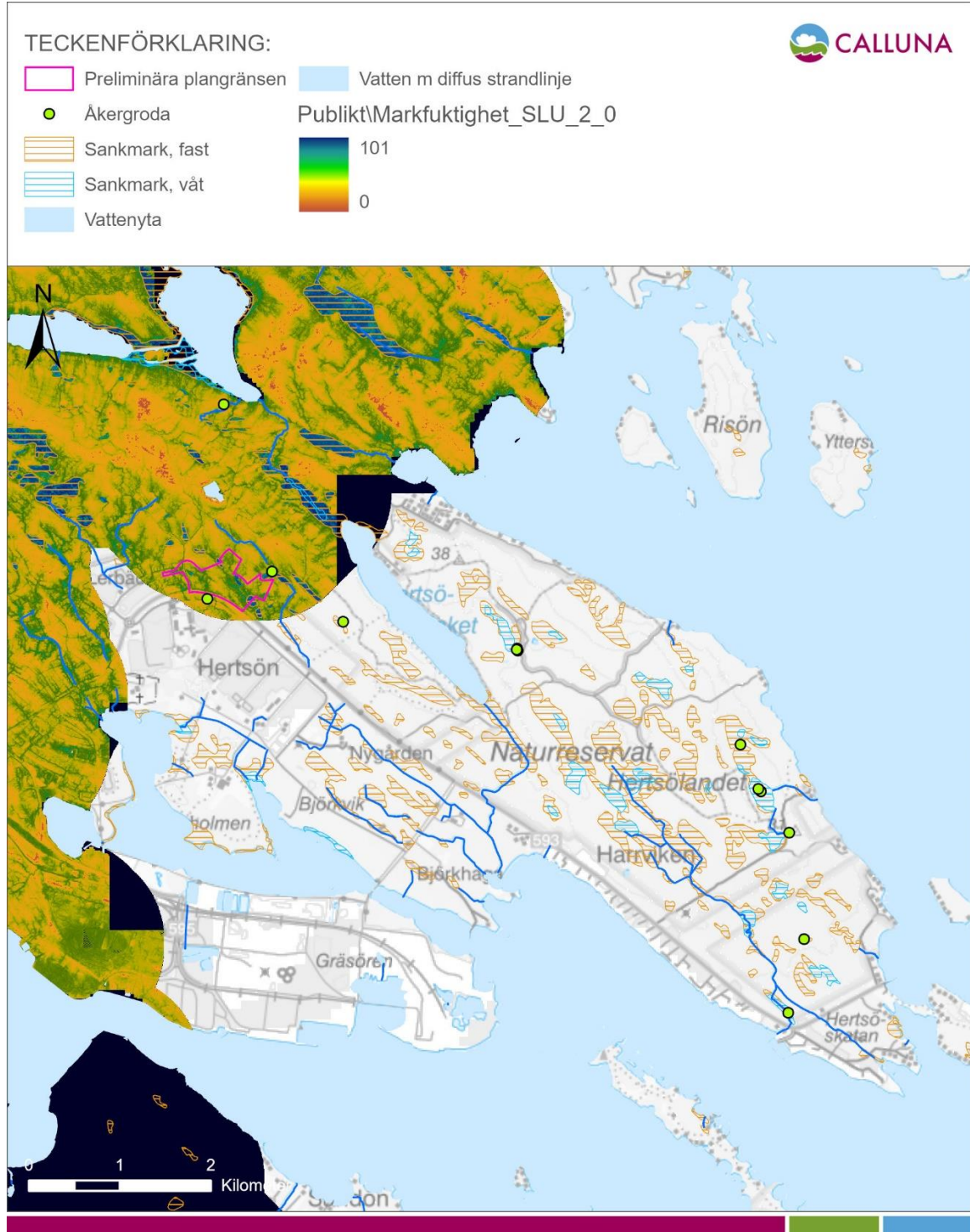
#### *Ekologi och hotstatus*

Åkergrodan (*Rana arvalis*) är bedömd som livskraftig, LC, enligt den senaste rödlistan (SLU Artdatabanken 2020). Åkergrodan förekommer i större delen av Sverige, utom i fjällkedjan. Den skiljs enklast från vanlig groda genom sin spetsigare nos och större grävknöl. Färgen varierar från brunt till brungult men under lekperioden kan hanen utveckla en blå färg. Arten återfinns i många typer av habitat, däribland sjöstränder och sankmark, i fuktiga områden i skogar, samt på ängar och i mindre vattensamlingar. Reproduktionen sker helst i fiskfria småvatten och leken sker från mars i södra Sverige till juni i norra Sverige. Den kan även förekomma längre från vatten exempelvis på åkrar och andra odlade områden (ArtDatabanken 2020). I södra Sverige sker övervintringen till största delen på land, men ju längre norrut man går desto vanligare blir det att övervintringen sker akvatiskt, exempelvis på botten av myrgölar, sjöar och i rinnande vatten (Snell 2024).

Enligt den senaste svenska rödlistan (SLU 2020) och Naturvårdsverkets rapport om Sveriges arter och naturtyper i EU:s art- och habitatdirektiv (Naturvårdsverket 2020) har åkergrodan gynnsam bevarandestatus i den boreala regionen som Norrbotten och Luleå tillhör.

Populationsdata

Den lokala populationens bevarandestatus på Hertsölandet bedöms som god då det finns rikligt med lämpliga groddjursvatten, spridningsmöjligheter samt gott om rapporter av åkerroda i Artportalen.



**Figur 10.** Kartbild över utbredning av åkerroda på Hertsölandet som har avgränsats som lokal population. Den rosa linjen är den preliminära detaljplanen för etapp 1 och de gröna punkterna är artobservationer för åkerroda mellan år 2000-2024. Kartan visar även markfuktighetsdata från SLU där skalan visar markfuktigheten från torr (röd färg) till blött (blå färg). Kartan visar även ytor med våt och fast sankmark i blå respektive orange skrafferad yta.

### Grad av påverkan lokalt

Vid groddjursinventeringen identifierades två lekvatten med lekande individer av åkergroda (figur 8). Det ena lekvattnet ligger vid Avaviksvägen (Lekvatten C). Möjligen kan övervintringsmiljöer och födosökmiljöer finnas men inga livsmiljöer har kunnat kartläggas vid inventeringen (Snell 2024). Callunas bedömning är att övervintringen med stor sannolikhet sker i lekvattnet. Lekvattnet och närområdet kommer inte att påverkas av planen.

Lokal C är ett öppet kärr med stillastående vatten. Det växer vass, rosling, ängs- och tuvull och kråklöver samt pors, dvärgbjörk och viden. I bottenkiktet växer vitmossor. Kärret ligger intill Avaviksvägen och en busshållplats med busskur, se figur 11. Skjutbanelvägen avgränsar naturmarken i väster och Hertsövägen i norr. Mellan vägarna och intill kärret står tallskog. Leken av åkergroda observerades i den blötaste delen som är ett vägdike med endast lite rinnande vatten. Gott om insekter observerades i samband med groddjursinventeringen (Snell 2023).



Figur 11. Lekvatten C ur groddjursrapporten (Snell 2023)

Calluna bedömer att konnektiviteten till andra groddjurslokaler i närområdet är mycket begränsad då det går vägar på tre sidor om lekvattnet och det finns risk att åkergrodorna här utgörs av en isolerad population.

Det andra identifierade lekvattnet för åkergroda (Lekvatten H) är beläget utanför det tilltänkta planområdet. Lekvattnet kommer inte att påverkas av detaljplanen men en skola planeras väster om detta, med skolgården riktad åt det här hållet. Calluna bedömer att det finns en risk att landmiljöer som ingår i livsmiljön kommer att påverkas. I fågelbedömningarna föreslås också hänsynsåtgärder för talltita, järpe och spillkråka i zonen runt myren.

Lokal H är en myr med bäckdråg omgiven av barrdominerad skog, se figur 12. Där grodlek observerades är i ett kärr av fastmattetyp med inslag av små gölar (Snell 2023). Myren är öppen med ett glest trädskikt av tall och björksly på ristuvorna. Floran är fattig och i bottenskiktet växer vitmossor. Även flera fågelarter har observerats här, t ex talltita, järpe och spillkråka.

Lokal H bedöms ha god konnektivitet mot öster och sydost där det finns flera observationer av åkergroda rapporterade i Artportalen samt gott om våtmarker och olika typer av vattenmiljöer.



Figur 12. Leklokal H dokumenterad den 16 maj 2023 (Snell 2023).

### *Bedömning*

Calluna bedömer att det inte finns någon risk för påverkan på den lokala populationen. Det finns dock en risk att livsmiljöer på land tas i anspråk vid lokal H vilket leder till att förbud enligt 4 a § utlöses. För att undvika att förbud utlöses rekommenderar Calluna ett antal skyddsåtgärder. Med skyddsåtgärderna bedöms kontinuerlig ekologisk funktion (KEF) upprätthållas och risken för dödande minimeras så att den kvarstående risken innebär ett oavsiktligt dödande.



### *Skyddsåtgärder och hänsynsåtgärder*

Det antas att åkergroda födosöker och ev. övervintrar i de fuktiga miljöerna som främst förekommer i nära anslutning till lekvatten H och in mot naturreservatet (nordost - ost om lekvatten H).

- Skydda och bevara befintliga livsmiljöer för åkergroda vid lekvatten H (figur 8).
- Placera ut faunadepåer med död ved samt stenrösen i projektområdet närmast lekvatten H för att stärka åkergrodans behov av födosök, dagvila och övervintring.

### **5.2.2. Vanlig groda (*Rana temporaria*)**

#### *Ekologi och hotstatus*

Vanlig groda är bedömd som livskraftig, LC, enligt den senaste rödlistan (SLU Artdatabanken 2020) och har enligt Naturvårdsverkets rapport om Sveriges arter och naturtyper i EU:s art- och habitatdirektiv (Naturvårdsverket 2020) en gynnsam bevarandestatus i boreal region.

Vanlig groda finns i nästan hela landet och förekommer i många olika typer av miljöer, gärna i fuktiga skogshabitat samt öppet till halvöppet kulturlandskap med ängs- och hagmark. Fortplantning sker helst i fiskfria småvatten så som dammar och kärr. I södra Sverige sker övervintringen till största delen på land, men ju längre norrut man går desto vanligare blir det att övervintringen sker akvatiskt, exempelvis på botten av myrgölar, sjöar och i rinnande vatten.

#### *Populationsdata*

Den lokala populationen på Hertsölandet bedöms som gynnsam då det finns rikligt med lämpliga groddjursvatten, goda spridningsmöjligheter samt gott om rapporter av vanlig groda i artportalerna.

#### *Bedömning*

Vanlig groda är skyddad enligt 6 § artskyddsförordningen. Calluna bedömer att det inte finns risk för påverkan på bevarandestatus för vanlig groda, vilket enligt klinthagenkriterierna innebär att förbuden i artskyddsförordningen inte aktualiseras. Vanlig groda kommer också att gynnas av de skyddsåtgärder och hänsynsåtgärder som är rekommenderade för åkergroda.

### **5.2.3. Vanlig padda (*bufo bufo*)**

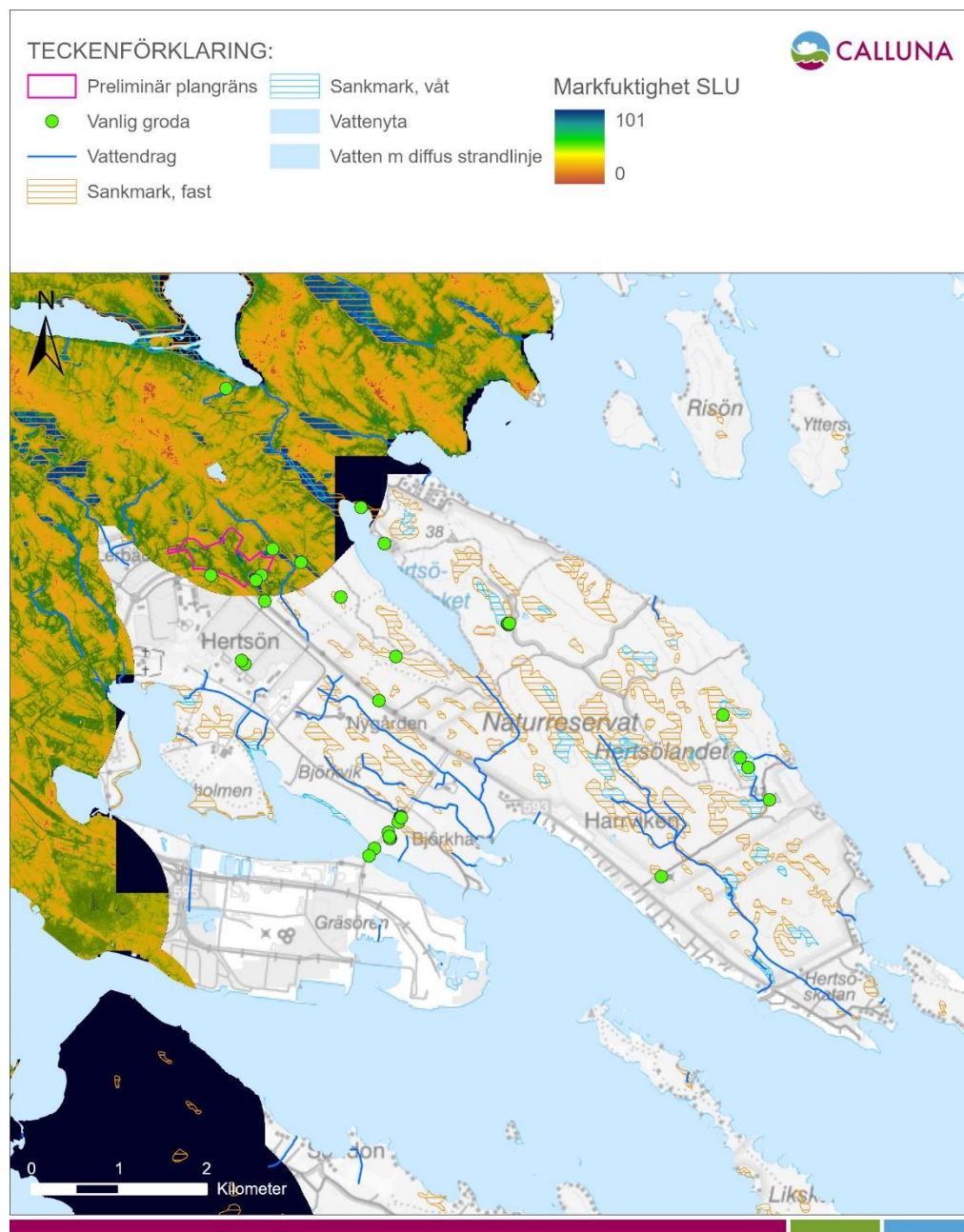
#### *Ekologi och hotstatus*

Vanlig padda är bedömd som livskraftig, LC, enligt den senaste rödlistan (SLU Artdatabanken 2020). och har enligt Naturvårdsverkets rapport om Sveriges arter och naturtyper i EU:s art- och habitatdirektiv (Naturvårdsverket 2020) en gynnsam bevarandestatus i boreal region. Vanlig padda finns i stora delar av landet men saknas i Norrlands inland och på högre altituder i fjällkedjan. Den lever i många typer av miljöer. Den är anpassad till torrare miljöer än andra arter som beskrivs här. Fortplantningen sker i olika typer av småvatten, ofta även i mindre eller större sjöar. Reproduktion i sjöar möjliggörs av att den vanliga paddans yngel inte är särskilt känsliga för predation från fisk då de är milt giftiga och illasmakande. I södra Sverige sker övervintringen till största delen på land, men ju längre norrut man går desto vanligare blir det att övervintringen sker akvatiskt, exempelvis på botten av myrgölar, sjöar och i rinnande vatten.

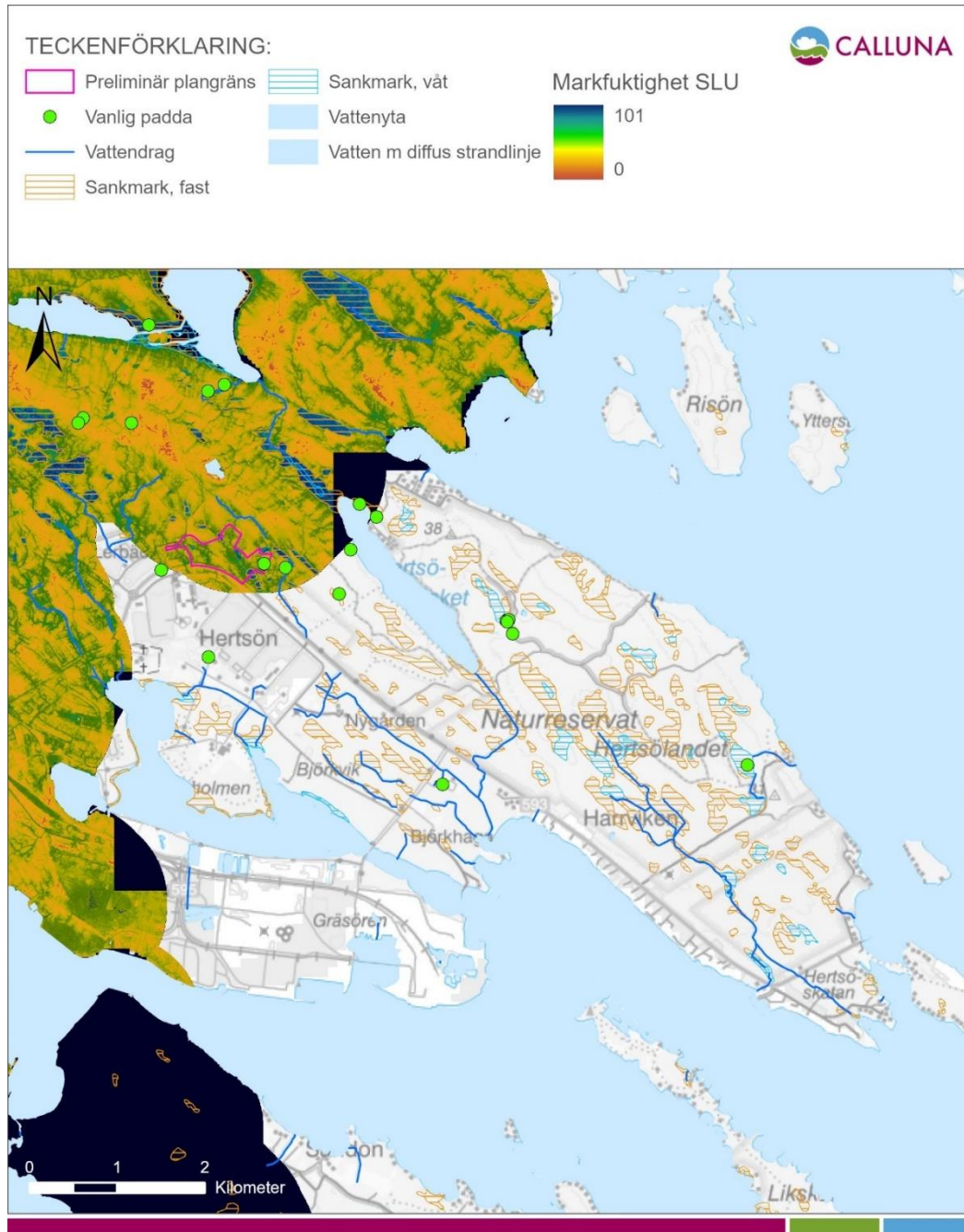
Vanlig padda har förmågan att röra sig flera kilometer från fortplantningslokalen till sina hemområden som vanligen är belägna inom 500–1500 m från fortplantningslokalen. Dock kan vissa individer röra sig så mycket som 3 km från fortplantningslokalen (Heusser 1968).

### Populationsdata

Den lokala populationen på Hertsölandet bedöms som god då det finns rikligt med lämpliga groddjursvatten, spridningsmöjligheter samt gott om rapporter av vanlig padda i Artportalen.



**Figur 13.** Kartbild över utbredning av vanlig groda över Hertsölandet som avgränsats som lokal population. Den rosa linjen är den preliminära gränsen för detaljplan etapp 1 och de gröna punkterna är artobservationer för vanlig groda mellan år 2000-2024. Kartan visar även markfuktighetsdata från SLU där skalan visar markfuktigheten från torrt (röd färg) till blött (blå färg). Kartan visar även ytor med våt och fast sankmark i blå respektive orange skrafferad yta.



**Figur 14.** Kartbild över utbredning av vanlig padda över Hertsölandet som avgränsats som lokal population. Den rosa linjen är den preliminära gränsen för detaljplan etapp 1 och de gröna punkterna är artobservationer för vanlig padda mellan år 2000-2024. Kartan visar även markfuktighetsdata från SLU där skalan visar markfuktigheten från torr (röd färg) till blött (blå färg). Kartan visar även ytor med våt och fast sankmark i blå respektive orange skrafferad yta.

### Bedömning

Vanlig padda är skyddad enligt 6 § artskyddsförordningen. Calluna bedömer att det inte finns risk för påverkan på bevarandestatus för vanlig padda, vilket enligt klinthagenkriterierna innebär att förbuden i artskyddsförordningen inte aktualiseras. Vanlig padda kommer också att gynnas av de skyddsåtgärder och hänsynsåtgärder som är rekommenderade för åkergröda.

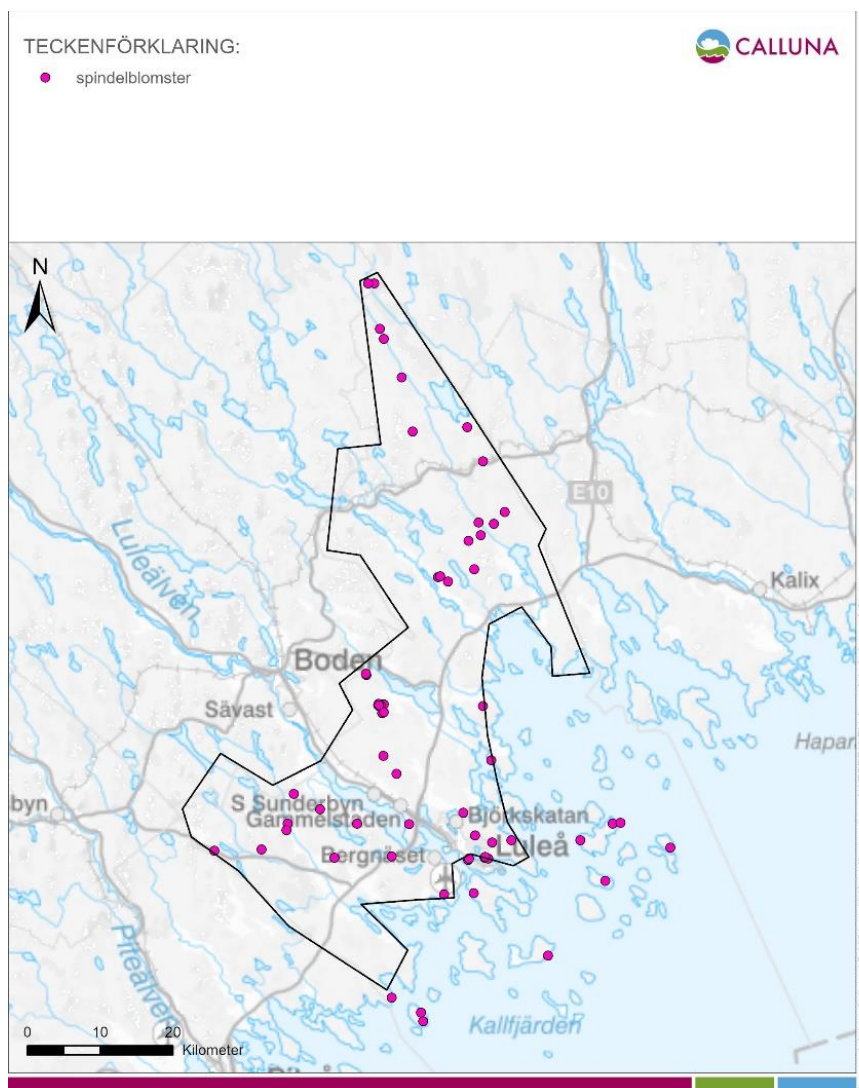
### 5.3 Kärleväxter

Inom området finns de fridlysta växterna spindelblomster och nattviol. Båda arterna är fridlysta i hela landet enligt 8 § artskyddsförordningen. Lopplummer (*Huperzia selago*), revlummer (*Lycopodium annotium*) och plattlummer (*Lycopodium complanatum*) är fridlysta enligt 9 § artskyddsförordningen. När syftet är något annat än att ta bort eller skada en nationellt fridlyst art enligt 8-9 §§ aktualiseras artskyddsförordningens förbud först när det finns en risk för påverkan på artens bevarandestatus i området.

Arterna har gynnsam bevarandestatus. Spindelblomster och nattviol finns spridda i hela kommunen (figur 15 och 16) och är livskraftiga (LC) i rödlistan. Projektet har uppenbart ett annat syfte enligt ovan. Det finns därför ingen risk att bevarandestatus för arterna påverkas och därmed aktualiseras inte förbuden i artskyddsförordningen.

#### 5.3.1. Spindelblomster

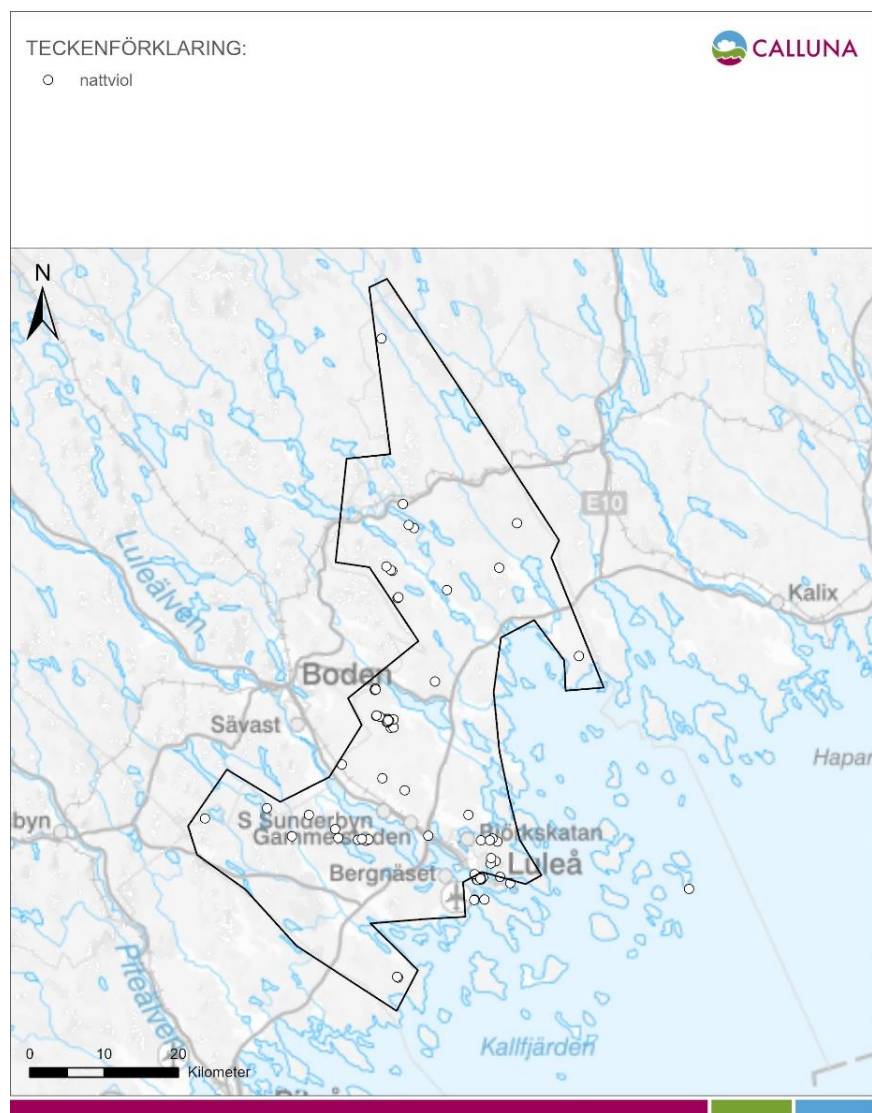
Spindelblomster (*Neottia cordata*) finns spridd i hela landet inklusive Norrbottens län och landskapet Norrbotten. Även inom Luleå kommun finns arten spridd, figur 15. Dess bevarandestatus bedöms som gynnsam och arten är inte hotad eller bedömd nära hotad enligt rödlistan (2020).



Figur 15. Fynd av spindelblomster som har rapporterats till Artportalen mellan åren 2000 och 2024.

### 5.3.2. Nattviol

Nattviol (*Platanthera bifolia*) finns spridd i hela landet inklusive Norrbottens län och landskapet Norrbotten. Även inom Luleå kommun finns arten spridd, figur 16. Dess bevarandestatus bedöms som gynnsam och arten är inte hotad eller bedömd nära hotad enligt rödlistan (2020).



Figur 16. Fynd av nattviol i Luleå kommun som har rapporterats till Artportalen mellan åren 2000 och 2024.

## 6 Slutsatser och rekommendationer

### 6.1 Slutsats

#### 6.1.1. Fågel

Av de häckande fågelarter som har observerats vid inventeringarna (Snell 2023) bedömer Calluna att ingen utlöser förbud enligt artskyddsförordningen. Trots det observerades flera arter som inte har gynnsam bevarandestatus och som är prioriterade för artskydd (Naturvårdsverket & Skogsstyrelsen 2022). Påverkan överskrider dock inte gränsen för att utlösa förbud.

Utvärderingsmetoden för påverkan kan upplevas som teknisk med areal- och procentsiffror. Det är ändå bra att kunna redovisa hela kedjan i resonemanget med transparens för att undvika godtycklighet. Även om inte förbud bedöms utlösas sker ändå en påverkan på flera arters livsmiljöer och flera av de arterna har inte gynnsam bevarandestatus. Calluna rekommenderar därför att Luleå kommun, som frivillig åtgärd, ändå iakttar varsamhet och undviker åtgärder under häckningssäsong. Calluna rekommenderar att frivilliga anpassningar och åtgärder genomförs som minimerar påverkan på järpe, talltita, svartvit flugsnappare och spillkråka. I kapitel 5 redovisas förslag under respektive art. Även i samband med skötseln av intilliggande naturreservat föreslås att de här fågelarternas behov tillgodoses som frivilliga försiktighetsmått. Spillkråkan behöver till exempel gamla levande träd till boplatser och rik tillgång på grov död ved. Talltita är beroende av flerskiktad skog. Järpe gynnas av våtmarker och sumpskog och under kycklingperioden är områden med risvegetation kring våtmarker bra födosökslokaler för kycklingarna. Det här kan man ha med när skötselplanen revideras/uppdateras.

I samband med skyddsåtgärder för åkergroda, särskilt omkring lekvattnet i NVI-objektet som klassats med högt naturvärde, finns bra förutsättningar att anpassa även till talltita, järpe och spillkråka.

#### 6.1.2. Kärlväxter

De kärlväxtarter som har observerats vid inventeringarna (Snell 2023) och som är fridlysta enligt 8 § artskyddsförordningen, är två olika orkidéarter, samt tre lummerarter skyddade enligt 9 §. Arterna har gynnsam bevarandestatus och är vanligt förekommande. Förbud kommer inte utlösas på grund av dem.

#### 6.1.3. Groddjur

Av de groddjursarter som har observerats finns en risk att förbud utlöses enligt artskyddsförordningen för 4 a § om inte de skyddsåtgärder som rekommenderas för åkergroda genomförs. Det beror på att 4 a § innebär skydd på individnivå samt att även artens livsmiljöer är skyddade.

I föreliggande planförslag bibehålls lekvattnen för åkergroda (och andra groddjur) och andra livsmiljöer stärks för att säkerställa att viktiga habitat inte går förlorade. För att KEF ska råda behöver åtgärderna vidtas innan befintliga livsmiljöer riskerar att påverkas negativt.

I samband med dagvattenhanteringen, med t ex anläggande av en dagvattendamm, föreslår den här utredningen att anpassningar görs för att gynna groddjur som hänsynsåtgärd. Även åtgärder för att göra anpassningar vid nyanläggning av väg föreslås, se detaljer i kapitel 5.

Med de föreslagna skyddsåtgärderna bedömer Calluna att förbudet i 4 a § artskyddsförordningen inte kommer att utlösas.

## 6.2 Kumulativa effekter

I samband med flera exploateringar i ett område kan förbud enligt artskyddsförordningen utlösas när gränsen för påverkan är nådd för en art. I artskyddsutredningar tar man inte hänsyn till andra exploateringar och åtgärder i närområdet utan varje projekt bedöms för sig. Kumulativa effekter behandlas däremot i miljökonsekvensbeskrivningar. Flera projekt planeras på Hertsölandet. Artskyddet behöver därför behandlas utifrån kumulativa effekter i de miljökonsekvensbeskrivningar som tas fram för Hertsön.

## 6.3 Sammanfattning skyddsåtgärder

De skyddsåtgärder som Calluna bedömer behövs för att undvika förbuden i artskydds-förordningen följer nedan i sammanfattad punktlista, se närmare beskrivning i kapitel 5.

- Undvik negativ påverkan vid lekvatten H och placera ut faunadepåer med död ved och stenrösen i närmiljön till lekvattnet.
- Diket/ vattendraget som löper genom området till dagvattendammen kan antas komma att nyttjas av groddjur, därför bör hänsyn till groddjur tas vid anläggning av dessa.

## 6.4 Sammanfattning hänsynsåtgärder

För fåglar föreslås hänsynsåtgärder för järpe, spillkråka, talltita och svartvit flugsnappare. De beskrivs under respektive art i kapitel 5. I punktlistan nedan sammanfattas dem kortfattat. Även för groddjur finns förslag på hänsynsåtgärder.

- Fågelholkar i grönområden för svartvit flugsnappare
- Lämna en zon runt lekvatten H för groddjur som har klassats i värdeklass 2 i NVI:n. I zonen behöver hydrologi och risvegetation finnas kvar för att skapa födosökshabitat för järpe.
- Inom zonen runt lekvatten H i punkten ovan bör murkna stående träd lämnas så att talltita kan hacka ut egna bon.
- Lämna gamla och grova träd i naturreservatet för att gynna spillkråka.
- Undvik generellt att avverka träd under häckningssäsong. Det skyddar många fågelarter.
- Plantering av träd och buskar i grönområden kan gynna en del tättingar, t ex grönfink och gulsparv.
- I samband med att naturreservatets gränser revideras och skötselplanen revideras är det lämpligt att lägga in åtgärder som gynnar järpe, talltita och spillkråka. Både järpe och talltita föredrar flerskiktad skog, järpe även med risvegetation. Spillkråka behöver gamla och grova träd. Talltitan är beroende av murkna träd eller högstubbar för att kunna bygga bo. Andelen lövträd i skogen bör inte understiga 10–20%.
- Utformning av dagvattendamm och dike bör vara av sådan karaktär och naturlighet att de kan vara en tillgång för groddjur i området både vad gäller spridning och lekvatten.
- Skapa grönt stråk under den nya vägen som planeras igenom området.
- Anpassa trafiken och sätt upp skyltar för att gynna vandring av groddjur.

## 7 Referenser

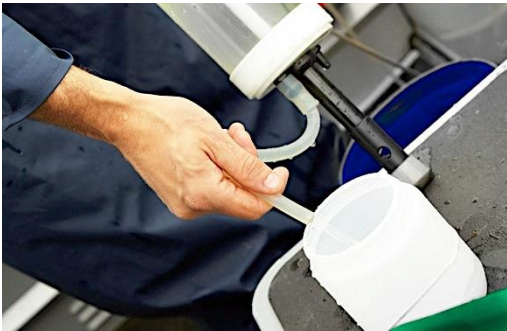
- BirdLife i samarbete med svensk fågeltaxering vid Lunds universitet (2023). *Sveriges fåglar 2023*. BirdLife Sverige
- BirdLife i samarbete med svensk fågeltaxering vid Lunds universitet (2022). *Sveriges fåglar 2022*. BirdLife Sverige
- Eionet (2019). *Population status and trends of birds under Article 12 of the Birds Directive - Species trends at the Member State level* [online] Tillgänglig: <https://nature-art12.eionet.europa.eu/article12/report?period=3&country=SE> [Hämtad 2023-11-08]
- Förordningsmotiv, Fm 2022:5
- Gärdenfors U. (2018). Manual och riktlinjer för rödlistning i Sverige. Artdatabanken.
- Kommissionen (2021). *Europeiska kommissionens vägledningsdokument; vägledning om strikt skydd för djurarter av intresse för gemenskapen i enlighet med rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer*.
- Lantmäteriet (2021). *Lantmäteriets terrängkarta*. <https://www.lantmateriet.se/sv/geodata/vara-produkter/produktlista/sverigekartor/>
- Naturvårdsverket (2020). *Sveriges arter och naturtyper i EU:s art- och habitatdirektiv. Resultat från rapportering 2019 till EU av bevarandestatus 2013-2018*. ISBN 978-91-620-6914-8
- Naturvårdsverket (2023). *Artskyddshandboken och vägledning om artskydd*. [online] Tillgänglig: <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/arter-och-artskydd/artskyddshandboken-och-vagledning-om-artskydd>
- Naturvårdsverket & Skogsstyrelsen (2023). *Gemensamma riktlinjer för handläggning av artskyddsärenden i skogsbruket. Version 2.0*. [online] Tillgänglig: <https://www.naturvardsverket.se/4a7f6f/contentassets/dd9b5eafd4bc45869b3d3ae9c123d72d/riktlinjer-for-handlaggning-av-artskyddsarenden-i-skogsbruket.pdf>. Diarienummer: Naturvårdsverket Nv-04718-22, Skogsstyrelsen 2022/1756
- Ottosson, U., Ottvall, R., Elmberg, J., Green, M., Gustafsson, R., Haas, F., Holmqvist, N., Lindström, Å., Nilsson, L., Svensson, M., Svensson, S & Tjernberg, M. (2012). *Fåglarna i Sverige – antal och förekomst*. Sveriges ornitologiska förening.
- SLU Artdatabanken (2020). *Rödlistade arter i Sverige 2020*. SLU, Uppsala
- SLU (2023). *Markfuktighetskarta*, Institutionen för skoglig ekologi och skötsel, SLU. [online] Tillgänglig: <https://www.sl.se/institutioner/skogens-ekologi-skotsel/forskning2/markfuktighetskartor/harfinns-kartorna/> [2024-11-15]
- Snell, F. (2023). *Fågel- och groddjursinventering som komplement till utförd NVI på Hertsöheden*. Licab AB. 2023
- Snell, F. (2024). *PM åkergröda Hertsöheden*. Licab AB. 2024











Hemsida: [www.calluna.se](http://www.calluna.se) • E-post: [info@calluna.se](mailto:info@calluna.se) • Telefon växel: 013-12 25 75

Huvudkontor: Calluna AB, Linköpings slott, 582 28 Linköping